

OPISKELIJOIDEN NÄKÖKULMIA VERKKO- OPISKELUSTA

Sosionomiopiskelijat osana verkkotutkinnon kehittämistyötä

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveystieteiden
Sosionomikoulutus
Kevät 2019
Saana Koskiniemi 1601969
Aapo Vaattovaara 1771027

Tiivistelmä

Tekijä(t) Koskiniemi, Saana Vaattovaara, Aapo	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 42	Valmistumisaika Kevät 2019
Työn nimi Opiskelijoiden näkökulmia verkko-opiskelusta Sosionomiopiskelijat osana verkkotutkinnon kehittämistyötä		
Tutkinto Sosionomi AMK		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli opiskelijoiden osallistaminen verkkotutkinnon kehittämistyöhön. Kvantitatiivisen tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, kuinka sosiaalialaa opiskellaan verkossa, ja toteutuuko verkkotutkinnossa tarvittavat edellytykset opiskelijoiden vuorovaikutustaitojen kehittymiseen, ja yhteisölliseen oppimiseen opiskelijoiden oman näkemyksen mukaan.</p> <p>Määrällinen tutkimus toteutettiin verkkokyselynä Turun ammattikorkeakoulun sosionomin verkkotutkinto-opiskelijoille, ja sitä täydennettiin Lahden ammattikorkeakoulun monimuotototeutuksen sosionomiopiskelijoille suunnatulla fokusryhmähaastattelulla. Verkkokyselyn ja haastattelun avulla selvitimme opiskelijoiden kokemuksia verkko-opinnoista, yhteisöllisyydestä sekä teknologian toimivuudesta ja teknologiaosaamisesta.</p> <p>Tutkimuksemme tukena tarkastelimme teoriassa ammattikorkeakoulujen verkko-opiskelua, verkossa oppimista ja opettamista, verkkovuorovaikutusta, verkko-ohjausta sekä digitaalisen vuorovaikutuksen ja viestinnän erityispiirteitä.</p> <p>Tutkimuksen tulokset kertoivat opiskelijoiden suosittavan verkkotutkintoa, mutta painottavan opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja vastuuta omasta oppimisestaan. Positiivisiksi asioiksi he nostivat verkko-opintojen joustavuuden ja mahdollisuuden työskennellä ajasta ja paikasta riippumatta. Kehittämiskohteina he mainitsivat opettajien valmiudesta työskennellä verkossa ja siitä, että eri kurssien työläimmät vaiheet osuivat samaan aikaan.</p> <p>Tutkimuksemme tuloksia ja opiskelijoiden kehittämisideoita on hyödynnetty Lahden ja Saimaan ammattikorkeakoulujen verkkotutkintoa ja opetussuunnitelmaa kehittävässä tiimissä.</p>		
Asiasanat Verkko-opetus, sosionomikoulutus, verkkotutkinto		

Abstract

Author(s) Koskiniemi, Saana Vaattovaara, Aapo	Type of publication Bachelor's thesis	Published Spring 2019
	Number of pages 43	
Title of publication Title Students' points of views about online studies Bachelor of Social Services students as a part of developing online degree		
Name of Degree Bachelor of Social Services		
Abstract <p>The purpose of our thesis was to involve students to the development of the online degree. The purpose of our quantitative study was to clarify how the social services are studied in an online and the preconditions needed in the online degree for the development of the social skills of the students and for communal learning come true, according to the students' own view.</p> <p>The quantitative study was carried out as an online inquiry to the students of online degree of the Bachelor of Social Services of Turku University of Applied Sciences and it was supplemented by a focus group interview directed to the Bachelor of Social Sciences students of the multiform learning of Lahti University of Applied Sciences. With the help of an online inquiry and interview we clarified the student's experiences of the online studies, communality and functionality and know-how of the technology.</p> <p>We examine the online studying of universities of applied sciences, learning online and teaching, online interaction, online control and special characteristics of digital interaction and communication in the theory as support of our study.</p> <p>The results of the study tell that the students recommend the network degree but emphasize the students' self-direction and responsibility for its own learning. As positive sides they increased the flexibility of the online studies and possibility to work irrespective of time and place. They will find developing in the teachers' readiness to work in the network and from the fact that the most laborious stages of different courses hit at the same time.</p> <p>Results of our study and the student's development ideas have been utilized in a team which develops the online degree and curriculum of Lahti and Saimaa Universities of Applied Science.</p>		
Keywords E-learning, Bachelor of social services, online degree		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Kohdeorganisaatio	2
2.2	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	3
3	VERKOSSA OPISKELEMINEN	4
3.1	Korkeakoulut luomassa tulevaisuutta.....	4
3.2	Blended learning ja verkko-oppiminen	5
3.3	Digitaalinen viestintä ja informaatiolukutaito	9
3.4	Verkkovuorovaikutus opinnoissa.....	10
4	VERKOSSA OHJAAMINEN JA OPETTAMINEN.....	13
4.1	Uudistuva opettajuus ja verkkopedagogiset taidot	13
4.2	Sulautuva opetus	15
4.3	Hyvä verkko-ohjaus.....	16
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	20
5.1	Määrällinen tutkimus verkossa	20
5.2	Aineiston hankinta.....	20
5.3	Aineiston analyysi	22
6	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	24
6.1	Taustatiedot verkkokyselyssä	24
6.2	Sosionomiopiskelijoiden kokemuksia verkkototeutuksesta	24
6.3	Verkkotutkinnon kehittämiskohteet.....	30
6.4	Voiko sosiaalia opiskella verkossa?	32
7	POHDINTA	35
	LÄHTEET	40

1 JOHDANTO

Sosiaaliala on murroksessa ja digitalisoituminen tulevaisuuden vaikuttaja. Sosiaalialan digitalisaation suurimmat haasteet liittyvät työn sisältöihin, johtamiseen ja rohkeuteen suuntautua kohti digitalisaatiota ja tulevaisuutta (Kohonen & Arajärvi, 2017). Mikäli verkossa toimiminen on sosiaalialan tuleville ammattilaisille jo heidän opinnoistaan asti tuttua, voidaan ajatella myös sosiaalialan digitalisoitumisen etenevän paremmin. Jatkuva muutos ja uudistus asettaa myös paineita ammattikorkeakouluille, jolloin he ovat avainasemassa luomassa uutta, teknologiaa hyödyntävää yhteiskuntaa. Kilpailun lisääntyminen koulu- maailmassa haastaa myös kouluja laadun ja sisällön tarkasteluun.

Verkossa opiskeleminen ja opettaminen ovat ottaneet jalansijaa korkeakouluopinnoissa entistä enemmän viime vuosina, eikä kehitys ole näyttänyt hidastumisen merkkejä, päinvastoin. Verkkotutkinto vastaa sekä opiskelijoiden kysyntään että työelämän tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Verkossa opiskelemiseen liittyy useita huomioon otettavia elementtejä, kuten vuorovaikutus verkossa, verkko-oppiminen ja opettaminen. Näiden käsitteiden avaaminen teoriaosuudessamme helpottaa kyselymme tulosten tulkittamista ja ymmärtämistä, sekä tukee sitä väitettä, että sosiaalialaa voi opiskella verkossa.

Sosionomin verkkotutkinto on uudehko asia, vuonna 2019 vain kaksi ammattikorkeakoulua Suomessa toteuttaa sosionomin verkkotutkintoa. Lahden ammattikorkeakoulu ja Saimaan ammattikorkeakoulu ovat fuusioitumassa, jonka myötä mahdollisuus sosionomin täysin verkossa toteutettavalle toteutukselle toteutuu kevään 2019 yhteishaussa. Ensimmäiset Lahden ammattikorkeakoulun verkkotutkinto-opiskelijat aloittavat vuoden 2020 alussa. Toimeksiantajamme Lahden ammattikorkeakoulu pyysi meitä tuomaan opiskelijoiden näkökulmaa verkkotutkinnon kehittämiseen.

Opinnäytetyössämme selvitämme kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmin, kuinka sosionomin verkkotutkinnon toteuttaminen on onnistunut Turun ammattikorkeakoulussa, ja minkälaisiin asioihin tulee sen kehittämistyössä Lahden ammattikorkeakoulussa kiinnittää huomiota. Verkkokyselyn kohderyhmänä olivat Turun ammattikorkeakoulussa sosionomin verkkotutkintoa suorittavat opiskelijat. Lahden ammattikorkeakoulussa toteutimme monimuoto-opiskelijoiden fokusryhmähaastattelun tukemaan verkkokyselystä saatua aineistoa.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kohdeorganisaatio

Toimeksiantajamme Lahden ammattikorkeakoulu muodostuu LAMK-palveluista ja neljästä yksiköstä: Liiketalouden ja matkailun ala, Muotoiluinstituutti, Sosiaali- ja terveysala sekä Tekniikan ala. Lahden ammattikorkeakoulusta tuli osakeyhtiö vuonna 2015. Lahden ammattikorkeakoulussa opiskelee noin 5000 opiskelijaa, opettajia ja muuta henkilöstöä on noin 400. Vuodesta 2017 alkaen Lahden ammattikorkeakoulu on ollut osa LUT-korkeakouluja, jonka muodostavat Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT, Lahden ammattikorkeakoulu LAMK ja Saimaan ammattikorkeakoulu. Lahden ammattikorkeakoulun omistaa Lappeenrannan teknillinen yliopisto. (Lahden ammattikorkeakoulu 2019.)

Lahden ammattikorkeakoulu muodostuu LAMK-palveluista ja neljästä yksiköstä: Liiketalouden ja matkailun ala, Muotoiluinstituutti, Sosiaali- ja terveysala sekä Tekniikan ala. Lahden ammattikorkeakoulusta tuli osakeyhtiö v. 2015. Vuodesta 2017 alkaen Lahden ammattikorkeakoulu on ollut osa LUT-korkeakouluja, jonka muodostavat Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT, Lahden ammattikorkeakoulu LAMK ja Saimaan ammattikorkeakoulu. Lahden ammattikorkeakoulun omistaa Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Lahden ammattikorkeakoulussa opiskelee vuosittain noin 5000 opiskelijaa. Lahden ammattikorkeakoulussa on tarjolla sosionomin ammattikorkeakoulututkinnoista tällä hetkellä päivätoteutus ja monimuotototeutus. Päivätoteutuksessa opiskelu tapahtuu pääosin päiväaikaan viitenä päivänä viikossa. Monimuotototeutus mahdollistaa esimerkiksi työn ohessa opiskelun, lähiopetus toteutuu tyypillisesti lähiopetusjaksoina yhdistettynä itsenäiseen opiskeluun verkossa. Suuntautumisvaihtoehtona Lahden ammattikorkeakoulun sosionomin tutkinnossa ovat tällä hetkellä varhaiskasvatus ja aikuissosiaalihoito. (Lahden ammattikorkeakoulu 2019.)

Sosionomin koulutuksen kesto on noin 3,5 vuotta. Sosionomin ydinosaamisen keskiössä ovat muun muassa eri ikäisten ihmisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen, kasvatusta- ja ohjausosaaminen, sosiaali- ja terveysalan lainsäädäntö, johtaminen ja yrittäjyys sekä tutkimus- ja kehittämisosaaminen. Myös monikulttuurinen työ ja kansalaistoiminta ovat keskeisiä teemoja. (Studentum 2019.)

Sosiaali- ja terveysalan sosionomin koulutus tuodaan tarjolle Lahden ammattikorkeakoulussa päivä- ja monimuotototeutuksen lisäksi myös verkkotutkintona vuodesta 2020 alkaen. Koulutus tuodaan tarjolle vuonna 2019 syksyn Opintopolku-yhteishaussa. Lahden ammattikorkeakoulun ja Saimaan ammattikorkeakoulujen fuusioituminen ja opetussuunnitelman päivittäminen sekä koulutustarjonnan suunnittelu on käynnistynyt jo vuonna 2018.

Kehittäjätiimi toimii yhteistyössä LUT opetusteknologian sekä digipedagogiikan asiantuntijoiden kanssa.

2.2 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tavoitteena oli vaikuttaa positiivisesti erilaisiin asenteisiin ja käsityksiin, joita sosiaalialan opiskelu verkossa aiheuttaa, sekä hankkia tietoa siitä, kuinka verkkotutkinto voidaan toteuttaa laadukkaasti ja opiskelijan hyvinvointia tukevasti. Halusimme tuoda näkyväksi verkko-opiskelujen etuja ja tuoda esiin uusia näkökulmia, ja sitä kautta muuttaa asenteita.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä tietoa ja kokemuksia sosionomin verkkotutkinnon suorittamisesta, jotta sitä voidaan käyttää Lahden ja Saimaan ammattikorkeakoulujen uuden sosionomin verkkotutkinnon suunnittelussa sekä rikastuttaa näkemyksiä sosiaalialan opiskelun eri muodoista, vaikuttaen positiivisesti verkko-opiskeluun kohdistuviin asenteisiin.

Opinnäytetyöllemme laadimme seuraavat tutkimuskysymykset:

- 1) *Voiko sosiaalialaa opiskella verkossa?*
- 2) *Minkälaisia kokemuksia sosionomiopiskelijoilla on verkkotutkinnon toteutuksesta?*
- 3) *Verkkotutkinnon kehittämiskohteet?*

3 VERKOSSA OPISKELEMINEN

3.1 Korkeakoulut luomassa tulevaisuutta

Muualla kuin koulussa tapahtuvan opiskelun määrä ja internetin kautta tapahtuva virtuaalinen opiskelu on viime vuosina lisääntynyt (Rongas 2010). Verkko-opintojen yleistyessä opintojen saatavuus ja joustavuus kasvavat antaen mahdollisuuden jatkuvaan oppimiseen yhä useammalle asuinpaikasta riippumatta. Opiskelu työn ohella helpottuu, kun opiskelu ei välttämättä riipu ajasta eikä paikasta. Oman osaamisen päivittäminen voi tulla houkuttelevammaksi. Korkeakoulujen toivottavana kehityssuuntana nähdään TKI-toiminnan mahdollisuudet, laajeneva koulutustarjonta, sekä innovaatiokorkeakoulun toimintamalli. Tämä näkyy esimerkiksi erilaisina innovaatio-ohjelmina ja hankkeina korkeakouluissa. Korkeakouluopettamisen kehittämisessä on tuotu yhä selkeämmin esille tieto- ja viestintäteknii- kan (tv) integroiminen osaksi normaalia opetusta (Joutsenvirta, Parikka & Levonen 2009).

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa toimenpideohjelmassa korostetaan korkeakoulujen roolia yhteiskunnan muovaajina ja muutoksen edistäjinä. Korkeakoulutuksen muuttuessa digitaalisemmaksi, tarvitaan myös uudistuvaa pedagogiikkaa. Toimintatavat ja koulutussisällöt tarvitsevat uudistusta, korkeakoulut haastetaan kilpailemaan hakijoista mm. tarjoamalla erilaisia vaihtoehtoja opiskeluun. (Arene 2019.)

Internetin käyttö on yleistynyt ja verkossa toimiminen kehittyä harjoittelun myötä. Sosionomin tutkinnossa on jo nyt tarjolla erilaisia verkkokursseja ja tutkinto voi sisältää myös asiakasohjauksen harjoittelua verkossa. Tulevaisuuden sosiaaliala tarvitsee osaamista myös digitaalisiin kohtaamisiin ja uudenlaiset digipalvelut edellyttävät tietoturvaosaamista. Kasvava tarve sähköisiin palveluihin sekä niiden kehittämiseen haastaa ammattikorkeakouluja ja tulevaisuuden ammattilaisia. Palvelujärjestelmän muutokset luovat sekä epävarmuutta että uudenlaisia innovaatoratkaisuja. (Opetushallitus 2017.)

Digitaalinen palvelujärjestelmä tarvitsee sosiaalialan näkyvyyttä ja innovaatioita, ja tässäkin avainasemassa ovat uudet alan asiantuntijat, jolloin koulutuksen antamat kehittämisosaamisen tarpeet korostuvat entisestään (AMK-lehti 2017). Digitalisaatiolla tavoitellaan myös säästöjä, ja se taas vaatii tutkimukseen perustuvaa vaikuttavuuden mittaamista, innovaatiota edistävää kulttuuria, uudenlaista johtamista ja uusia toimintatapoja.

Tulevaisuuden kouluttautumisen nousevana trendinä näkyy myös työelämälähtöisyys, työelämäkumppanuus ja ohjaus. Digitalisoituvassa yhteiskunnassa koulutuksen

työelämälähtöisyyttä ja työelämävastaavuutta tulee tarkastella säännöllisesti, jotta se voidaan saavuttaa ja säilyttää. (Varhelahti & Mikkilä-Erdmann 2018.)

Sosionomin verkkotutkintoa toteutetaan tällä hetkellä Turun ammattikorkeakoulussa ja Laurean ammattikorkeakoulussa. Opinnot sisältävät paljon itsenäistä opiskelua, mutta myös ryhmätyöskentelyä ja läsnäoloa velvoittavia, lähiopetusta lähinnä olevia verkkotapaamisia. Verkko-opetuksen kuvauksissa korostetaan tiimioppimista ja aktiivista tiimeissä työskentelyä. Verkkotapaamiset toteutuvat säännöllisesti etukäteen sovittuina aikoina, esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulun toteutuksessa ne ovat kahdesti viikossa yhteensä neljä tuntia (Turku AMK 2019). Saimaan ammattikorkeakoulu ja Lahden ammattikorkeakoulu tuovat fuusioituessaan tarjolle kokonaan verkossa toteutuvan sosionomin verkkotutkinnon. Ensimmäisen verkkotutkintoryhmän on tarkoitus aloittaa vuoden 2020 alussa.

Laurea-ammattikorkeakoulu (2015) on tutkinut opiskelijoiden verkko-opiskeluun liittyviä kokemuksia ja odotuksia. Valtaosa kyselyyn vastanneista on toivonut enemmän mahdollisuuksia opiskella verkossa. Opiskelijat arvostavat erityisesti joustavuutta, sujuvuutta sekä mahdollisuutta itse määrittellä oppimisen tavoitteita. Kriittisesti verkko-opintoihin suhtautuvat opiskelijat mainitsevat mm. vuorovaikutuksen vähyyden syyksi houkuttamattomuuteen. (Marstio & Lipasti 2016)

Verkkotutkinnossa kohderyhmien erilaiset oppimisen esteet ja haasteet olisi syytä selvittää jo ennen koulutuksen toteuttamista. Suomen monikulttuuristuminen ei näyttäisi olevan ohimenevä ilmiö, ja Suomessa asuvat eri kulttuuritaustaiset ihmiset tarvitsevat monenlaista perus- ja täydennyskoulutusta. Vaihto-oppilaiden ja ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrät ovat vuosittain 200-300 oppilasta (Lahden ammattikorkeakoulu 2019). Myös monikulttuuristen opiskelijoiden opiskelumahdollisuudet voivat parantua ja olla mielekkäitä toteuttaa verkko-opintojen muodossa. Lisäksi väestö maassamme ikääntyy ja ikäihmiset ovat myös yksi laaja kohdejoukko, joka on kiinnostunut itsensä kehittämisestä ja opiskelusta tietoverkkojen avulla. Verkko-opiskelu voi olla myös liikuntarajoitteisille merkittävä etu opiskella kotoa käsin. (Valtanen 2010)

3.2 Blended learning ja verkko-oppiminen

Verkkotutkinto koostuu yleensä erilaisista oppimisen muodoista, kuten lähiopetuksesta tai verkkotapaamisista, sekä yksilö- ja ryhmätyöskentelystä. Lisäksi opinnot voivat edellyttää esimerkiksi opintokäyntejä ja projektityöskentelyä työelämän kumppaneiden kanssa. Oppiminen koostuu tänä päivänä erilaisista kokonaisuuksista, joiden tarkoituksena on

syventää opiskelijan oppimaa. Opintojen monimuotoisuus voi myös lisätä motivaatiota ja vähentää turhautumista.

Blended learning

Sulautuva oppiminen ja opettaminen, *blended learning*, on yhdistelmä lähiopetusta ja verkko-opetusta. Käsitteenä se tarkoittaa opetuksen tarkastelemista kokonaisvaltaisemmin, eikä vain yhdenlaisten toimintamallien ja vuorovaikutusmallien tasolla. Opiskelu on muuttunut myös yhteistoiminnallisemmaksi, opiskelijoilta odotetaan keskustelua, yhteistyötä ja yhteisiä projekteja sekä palautteen antamista toisilleen. Sirén (2017) arvioi, että sulautuva oppiminen tulee tulevaisuudessa yhä voimakkaammin olemaan se tapa, jolla opetus organisoidaan, jotta pystytään hyödyntämään usean eri oppimisympäristön parhaat puolet. (Sirén 2017, 52.)

Opiskelijoiden välinen kommunikaatio tarjoaa hyvät edellytykset yhteistyölle, esimerkiksi ryhmätehtävissä. Opiskelijat voivat digitaalisia välineitä hyväksikäyttäen, maantieteellisestä sijainnista huolimatta keskustella toistensa kanssa ja työskennellä tehokkaasti keskenään. Heidän keinonsa kommunikoida toistensa kanssa ovat lisääntyneet ja helpottuneet merkittävästi digitaalisten välineiden ja sovellusten myötä. Tämä luo samalla yhteisöllisyyttä, mikä myös lisää opiskelijan motivaatiota oppia. Opiskelijoiden välinen yhteisöllisyys korostuu sulautuvassa oppimisessa, koska digitaaliset välineet antavat siihen aiempaa paremmat edellytykset. (Sirén 2017, 49-50.)

Tutkimukset ovat osoittaneet, että parhaaseen oppimistulokseen päästään, kun yhdistetään erilaisia opetusmenetelmiä. Eri menetelmien yhdistely nopeuttaa opitun omaksumista, ja yhteisöllinen oppiminen ja yhdessä tiedon rakentaminen edistää niitä valmiuksia, joita sosiaalialalla tarvitaan. (Sosnet 2019.)

Verkko-oppimisen uhat ja mahdollisuudet

Verkko-oppiminen tarkoittaa verkon välityksellä tapahtuvaa oppimista, joka ei välttämättä ole sidottu aikaan tai paikkaan. Se voi sisältää mm. itseopiskelua, tai ryhmätyöskentelyä, joka on ohjattua tai ohjaamatonta. (Pohjanoksa, Kuokkanen & Raaska 2007.) Verkossa tapahtuvan oppimisen laatua saattaa olla vaikeaa arvioida, sillä se ei välttämättä tule näkyväksi verkkoympäristössä tapahtuvan keskustelun kautta. Verkko-oppimisessa pelkkä tietotekninen osaaminen ei riitä, eikä takaa sitä, että oppimista tapahtuu. Verkkotutkintoa suorittavan opiskelijan tulisi olla tietoinen verkko-oppimisen edellytyksistä jo hakeutessaan koulutukseen. Opiskelijan tulee kyetä hallitsemaan omaa ajankäyttöään, pyrkiä opinnoissaan keskittymään vain olennaiseen sekä hallita yhteisöllisen oppimisen taitoja.

Tavoitteiden asettaminen omalle oppimiselle voi edesauttaa näiden toteutumista. (Tievie 2019.)

Vaikka verkko tarjoaa oppimiselle mahdollisuuksia, verkossa toimiminen asettaa oppijalle uusia haasteita. Jos verkko-oppiminen on uutta oppijalle, hänellä ei ole valmiita toimintamalleja, joita verkossa voisi soveltaa, jolloin osa oppijan kognitiivisesta ponnistelusta kuuluu verkkoon sopivien toimintamallien kehittämiseen ja kokeiluun. Esimerkiksi verkkokeskusteluihin ja yhteisölliseen tiedonrakenteluun osallistuminen verkossa voi olla hankalaa oppijalle, joka on tottunut opiskelemaan yksin perinteisiin kirjatentteihin valmistautuen sekä esseitä kirjoittaen. (Salovaara 2004.) Tämän vuoksi onkin tärkeää opiskelijan olevan täysin tietoinen, miten verkko-opiskelu toteutetaan, sen erilaisista vaatimuksista ja siitä, minkälaisia työmääriä opiskelu tuo mukanaan.

Salovaara (2004) viittaa verkko-oppimisen tutkimuksen osoittavan, että oppijalle voi syntyä kognitiivista ylikuormaa, johon osaltaan vaikuttavat verkon mahdollistamat moniulotteiset oppimisen mahdollisuudet, materiaalien sekä tehtävien moninaisuus ja valmiiden toimintamallien puute. Uhkana onkin, että oppija harhailee verkkoympäristössä tai että oppimisprosessi jää skannailun tasolle, jolloin oppija toimii verkossa pinnallisesti eikä syvenny työskentelyyn. Toisaalta opiskelija yleensä voi myös palata materiaaleihin uudestaan, jolloin hän pystyy vahvistaa omaa osaamistaan ja ymmärrystään aiheesta. Verkko-oppimisessä merkityksellisiä ovat kaikki itsesäätelyn osa-alueet ulottuen motivaation säätelystä kognitiivisten prosessien, oppimistilanteen tekijöiden ja emotionin säätelyyn. Verkko-oppimisessä oppijalla on tyypillisesti mahdollisuus päättää itse, mitä, kuinka ja milloin hän opiskelee. Siksi oppijan on pystyttävä asettamaan tavoitteita oppimiselleen, hallitsemaan ajankäyttöään, keskittymään olennaiseen sekä oltava tietoinen verkkotyöskentelyn vaatimuksista. (Salovaara 2004) Itseohjautuvuutta ja itsenäistä tekemistä tarvitaan nykypäivänä opiskelumaaailmassakin entistä enemmän. Vastuu omasta oppimisesta on siirtymässä opiskelijalle itselleen. Muutos oppimisen mallista on tapahtunut hiljalleen ja sen vuoksi se ei näyttäydy yhteiskunnassa kovin radikaalina. Ihmisten valmius käyttää uutta teknologiaa on kehittynyt, joten uudet opetuksen muodot voi myös toivottaa tervetulleeksi.

Opiskelijan itseohjautuvuuden kehittyminen vaatii selkeitä osaamisen ja oppimisen tavoitteita opintojaksolle. Opiskelijaa voidaan ohjata tässä esimerkiksi oppimistehtävän avulla, jossa voidaan tutustua aiheeseen ja pohtia sen merkitystä opiskelijalle itselleen. Opiskelijan on myös hyvä ymmärtää, miksi asioita tehdään tietyssä järjestyksessä, ja minkä halutaan olevan lopputulos. Opiskelijan itseohjautuvuuteen vaikuttaa myös, kuinka opiskelija itse asettaa omat mahdollisuutensa tavoitteiden saavuttamisessa.

Verkko-opinnoissa opiskelijalla on mahdollisuus saada enemmän palautetta omasta työstään, kuin perinteisessä luento-opetuksessa. Myös palautteen antamista harjoitellaan enemmän, sekä reflektiivistä oppimisen kohteen tarkastelua. Verkossa opiskelu mahdollistaa myös opiskelijan kehittymisen teknologian ja onlineratkaisujen parissa, joka on tärkeä tulevaisuuden osaamistarve myös sosiaalialalla. Verkko-opinnoissa vaaditaan opiskelijalta aktiivista osallistumista ja itseohjautuvuutta, jotka ovat myös verkko-opinnoissa kehittyviä taitoja. Omatoimisuus ja oma-aloitteisuus ovat myös työelämässä tarvittavia taitoja. Perinteisessä opetuksessa opiskelija saattaa asettua tiedostamattaan passiivisemmaksi.

Hyvä ryhmätoiminta

Verkkotutkinnon suorittaminen vaatii paljon ryhmätyöskentelyä itsenäisen toiminnan lisäksi. Hyvään ryhmätoimintaan tarvitaan tiettyjä edellytyksiä. Verkko-opinnoissa ryhmäläiset eivät välttämättä ole toisilleen entuudestaan tuttuja, jolloin tietyillä toimenpiteillä voidaan edesauttaa ryhmän toimivuutta. Ryhmätoiminnan harjoittelu opinnoissa lisää opiskelijan valmiuksia työelämän tiimityöskentelyyn.

Haltia (2017) Turun yliopistosta on koonnut ohjeita ryhmätyöskentelyn onnistumiselle. Pelisääntöjen sopiminen ryhmän jäsenten kesken on tärkeä tehdä heti työskentelyä aloitettaessa. Aikatauluista sopiminen ja pelivaran jättäminen, ohjaavat jokaisen ryhmäläisen itsenäistä työskentelyä tehokkaammin. Kun vastuissa on selkeä jako, ja jokainen ryhmän jäsen kantaa oman vastuunsa, sujuu ryhmätyöskentely mutkattomammin. Ryhmäläisten tulee kommunikoida avoimesti keskenään, ja luoda aktiivisesti positiivista ja kannustavaa ilmapiiriä. Omien tavoitteiden ja toiveiden julki tuominen, ja muiden kuunteleminen auttavat välttämään konflikteja ryhmän jäsenten välillä. Toisten erilaisuuden hyväksyminen, ja omien heikkouksien ymmärtäminen vähentää stressiä.

Ryhmätoiminta sisältää erilaisia rooleja ja kehitysvaiheita. Ryhmän aloittaessa toiminnan esimerkiksi verkkotutkinnossa tehtävänannon perusteella, voivat ryhmän jäsenet olla epävarmoja itsestään ja hyväksytyksi tulemisestaan, varsinkin jos ryhmän jäsenet eivät ole toisilleen ennestään tuttuja. *Muotoutumisvaiheessa* ryhmän jäsenet muodostavat käsitystä toisistaan ja arvoistaan, sekä pohtivat ryhmän tarkoitusta ja jakavat johtajuutta. *Järjestäytymisvaiheessa* ryhmälle muodostuu selkeä tavoite ja se kykenee sopimaan yhteisistä toimintatavoista. Tässä vaiheessa voi syntyä myös konflikteja ryhmän jäsenten välille. Tätä vaihetta seuraa *kypsän toiminnan vaihe*, jossa ryhmä arvioi ja kehittää toimintaansa ja

kykenee tuottamaan tehtävänannon mukaisia tuotoksia. Viimeinen vaihe on *hajoamisvaihe*, jolloin työskentelyn päätyminen voi aiheuttaa ryhmän jäsenille erilaisia tunnereaktioita.

Ryhmässä muotoutuvat roolit voivat olla joko toimintaa edistäviä, ylläpitäviä ja helpottavia, tai toisaalta häiritseviä. Ryhmän toimintaa edistäviä rooleja voi olla esimerkiksi *järjestelijä*, *aloitteentekijä* tai *rohkaisija*. Ryhmän toiminnan kannalta häiritseviä rooleja voivat olla *hyökkääjä*, *vetäytyjä* tai *ylimielinen*. (OAMK 2012.)

Erilaisten roolien kohtaaminen kehittää myös muiden ryhmäläisten tiimitaitoja ja palautteen antamistaitoja. Myös työelämässä kohtaamme erilaisia persoonia, sekä kollegionaalisesti että asiakkaissa, jolloin monenlaisten ihmisten kanssa toimimiseen tarvitaan hyviä vuorovaikutustaitoja.

3.3 Digitaalinen viestintä ja informaatiolukutaito

Aktiivinen kansalainen tarvitsee sekä integroivan että luovan viestinnän taitoja. Integroiva viestintä on tarkkaa, tarkoituksellista ja se pyrkii järjestykseen. Esimerkiksi pöytäkirjat, muistiot, tiedotteet ovat integroivaa viestintää. Ne luovat jatkuvuuden tunteen ja tietoisuuden kontrollista. Integroivassa viestinnässä kommunikoidaan ennemminkin toiselle kuin toisen kanssa. Luova viestintä on ääneen ajattelua, vuorovaikutusta ja asioiden pohtimista yhdessä. Se on omiaan esimerkiksi silloin, kun ongelmien ratkaisuksi tarvitaan innovatiivisuutta. (Viherä 2000.)

Tilastokeskuksen (2017) mukaan 88 prosenttia 16–89-vuotiaista suomalaisista käytti internetiä vuonna 2017. Tämä kertoo internetin käytön yleistymisen luovan pohjan sille, että digitaaliselle viestinnälle on lähtökohtaisesti hyvä mahdollisuus. Digitaalinen viestiminen on myös helppoa ja nopeaa. Se voi esimerkiksi tarjota syrjäseudulla asuvalle ihmiselle mahdollisuuden opiskella tai tehdä töitä etänä, verkon välityksellä.

Verkko-opinnoissa digitaalinen viestintä ja informaatiolukutaito korostuvat entisestään. Tiedon etsiminen on helppoa, mutta tiedon soveltaminen ja sen kriittinen tarkastelu entistä haastavampaa. Digitaalisesta viestinnästä on tullut tapa puhua, kuunnella ja olla vuorovaikutuksessa muiden sosiaalisten toimijoiden kanssa. Vuorovaikutuksessa voi olla mukana kaksi tai useampia henkilöitä. Iso osa päivittäisestä viestinnästä on teknologiavälitteistä. Tilanteissa, joissa voisimme puhua kasvokkain, saatamme olla mieluummin yhteydessä ystäviin ja työtovereihin älypuhelimien tai muun digitaalisen tekniikan avulla. (Valenti 2018)

Opiskelijoilta vaaditaan verkko-opinnoissa informaatiolukutaitoa ja digitaalista lukutaitoa. Korkeakouluissa itsenäiseen tiedonhankintaan perustuva opiskelu on jo perinteisesti ollut yleistä. Internet ja digitaaliset kirjastot ovat avanneet uusia informaation lähteitä muun muassa projektitöihin, seminaariesitelmiin ja opinnäytetöihin. Vaikka internetin kehityksen myötä aineistoperusteisen itsenäisen opiskelun edellytykset ovat olennaisesti parantuneet, liittyy laajentuvaan käyttöön ja informaation parempaan saatavuuteen kielteisiäkin ilmiöitä. Helppo pääsy verkkoaineistoihin lisää houkutusta plagiointiin ja leikkaa/liimaa-kirjoittamiseen. Varsinainen haaste opetukselle on oppijoiden tiedonhankinnan taitojen ja käytäntöjen kehittäminen oppimista tukeviksi. Informaation etsinnän, hankkimisen, arvioinnin ja soveltamisen valmiuksia on alettu kutsua informaatiolukutaidoksi. (Sormunen & Poikela 2008, 9.)

Digitaalinen lukutaito voidaan mieltää taidoksi käyttää TVT:tä eli tieto- ja viestintäteknikkaa ja internetiä. Laajemmin ymmärrettynä useimpia digitaalisen lukutaidon määritelmiä yhdistää kuitenkin käsitys tiedon asianmukaisesta, kriittisestä ja innovatiivisesta hyödyntämisestä eri tilanteissa. Siten digitaalinen lukutaito ymmärretään henkilön taitoina, tietoisuutena ja asenteina, jotka liittyvät digitaalisten työkalujen ja palveluiden käyttöön digitaalisten tiedonlähteiden välittäjinä. Nyky-yhteiskunnan opiskelijoilta ja työntekijöiltä edellytetään samankaltaisia taitoja: kommunikaatitaitoja, luovuutta, yhteistyökykyä, kriittisyyttä ja tiedonhallintaa. Itsensä kehittäminen, ongelmanratkaisutaidot sekä kyky oppia ja kehittyä ovat tänään ja tulevaisuudessa keskeisiä vaatimuksia työelämässä. Digitaalinen lukutaito voidaan nähdä tietynlaisena eloonjäämistyökaluna, joka edellyttää työntekijöiltä jatkuvaa uuden oppimista, jotta he säilyisivät ammattitaitoisina. (Kemppaala, Palosaari-Aubry, Pietikäinen 2013, 4-7.)

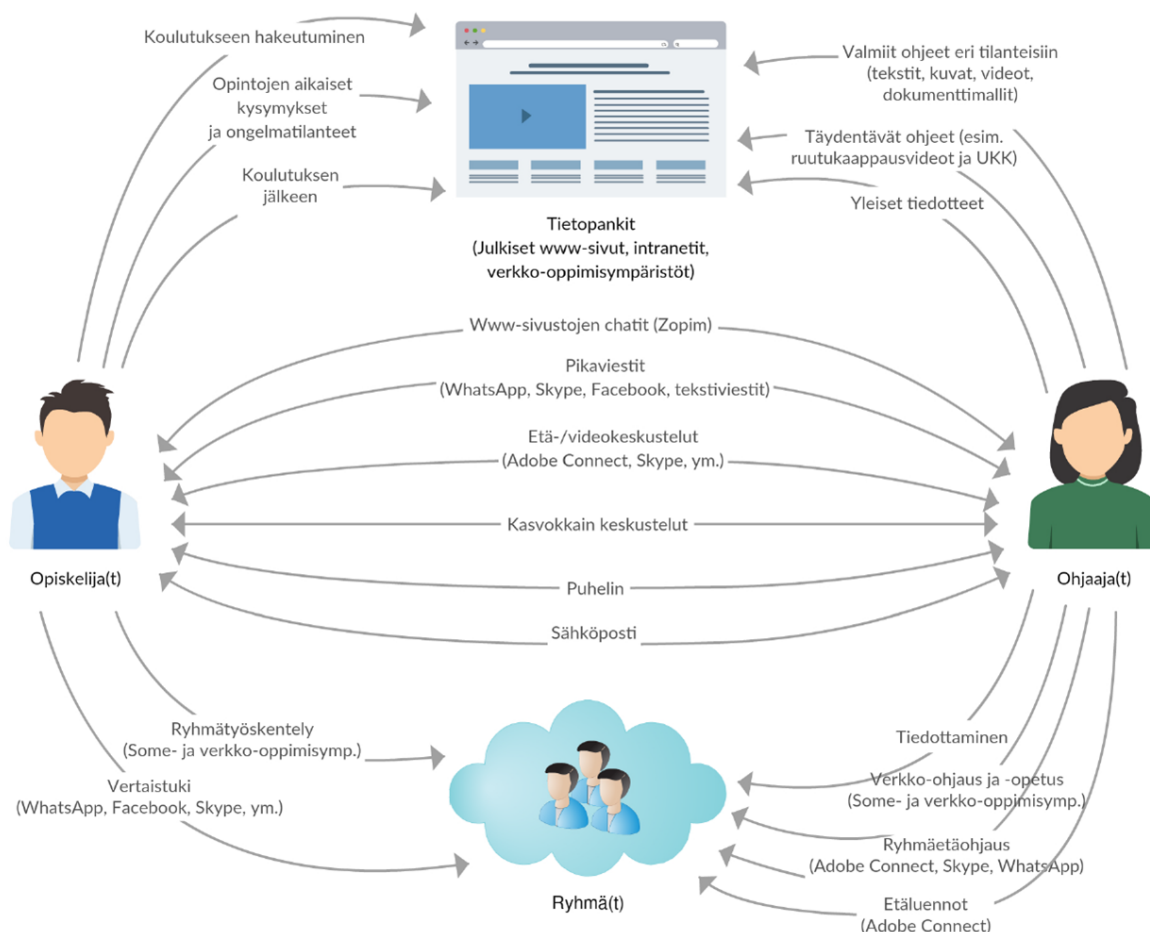
Korkeakouluopiskelussa on välttämätöntä myös osata ajatella ja tutkia kriittisesti. Kriittisyys ajaa opiskelijan ajattelemaan lukemansa, näkemänsä tai kuulemansa informaation luotettavuutta. Informaatiota tarkastellessaan opiskelijan on kyettävä loogiseen ajatteluun ja perustamaan päätelmänsä tähän ja aiheeseen liittyvään olemassa olevaan tietoon. (Tievie 2019.)

3.4 Verkkovuorovaikutus opinnoissa

Internetin tuomat mullistukset viestinnän saralle ovat olleet niin merkittäviä, että ne ovat innostaneet tutkijoita ensimmäisistä tietokoneista lähtien. Tietokonevälitteistä viestintää ja vuorovaikutusta on tutkittu 1970-luvulta lähtien, ja digitaalisuuden kehittyessä uusia

tutkimusaiheita syntyy jatkuvasti. Tutkimusten painopiste on siirtynyt yleisistä piirteistä tiettyssä kontekstissa käytettyyn kieleen ja vuorovaikutukseen. (Helasvuo jne. 2014. 12-15) Tietokonevälitteistä viestintää on tutkittu myös käsitteellä CMC – computer-mediated communication, joka on niin sanottu sateenvarjokäsite, joka kattaa kaiken tietokoneiden välityksellä tapahtuvan vuorovaikutuksen, vaikka käytännössä tämä koskee ennen kaikkea kirjoitettua viestintää (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 193-195). Viherä (2000) toteaa viestinnän olevan se katalysaattori, joka saa sosiaalisen pääoman elämään. Toimiva vuorovaikutus on elämässä, esimerkiksi ihmisten välisissä suhteissa ja työelämässä avainasemassa. Kaikille se ei ole helppoa ja väärinymmärryksen pelko voi estää ihmisiä viestimästä.

Verkkovuorovaikutuksen ajatellaan olevan yhdistelmä kirjoitettua ja puhuttua kieltä (Mykkänen 2013). Verkkovuorovaikutuksen ympäristönä opiskelussa voivat toimia esimerkiksi koulun verkkosivustot, organisaation keskustelualustat ja opintojaksojen sivustot, Skype, sosiaalinen media ja erilaiset nopeaviestintäsovellukset kuten WhatsApp. Verkkovuorovaikutus eroaa viestinnästä siinä, että se luo osallistujien välille yhteisen kielellisen toiminnan, kuten esimerkiksi Skype-puhelun tai verkkokeskustelun kautta. (Helasvuo, Johansson & Tanskanen 2014)

Kuvio 1. Verkko-ohjauksen vuorovaikutussuhteet ja työkalut. (Pönkä 2016)

Verkko-opinnoissa vuorovaikutus sijoittuu pääosin verkkoon, jossa oppiminen tapahtuu pienemmissä ryhmissä tai laajemmissa verkkokokoonmuutoksissa. Sulautuvan opetuksen (blended learning) tarkoituksena onkin tehostaa opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta, jonka ansiosta huomio kiinnittyy enemmän yhteisölliseen oppimiseen. (Joutsenvirta & Kukkonen 2009.) Verkkovuorovaikutus on hyvin moninaista ja sisältää useita viestinnän kanavia ja yhteisöjä, kuten kuvasta 1 käy ilmi.

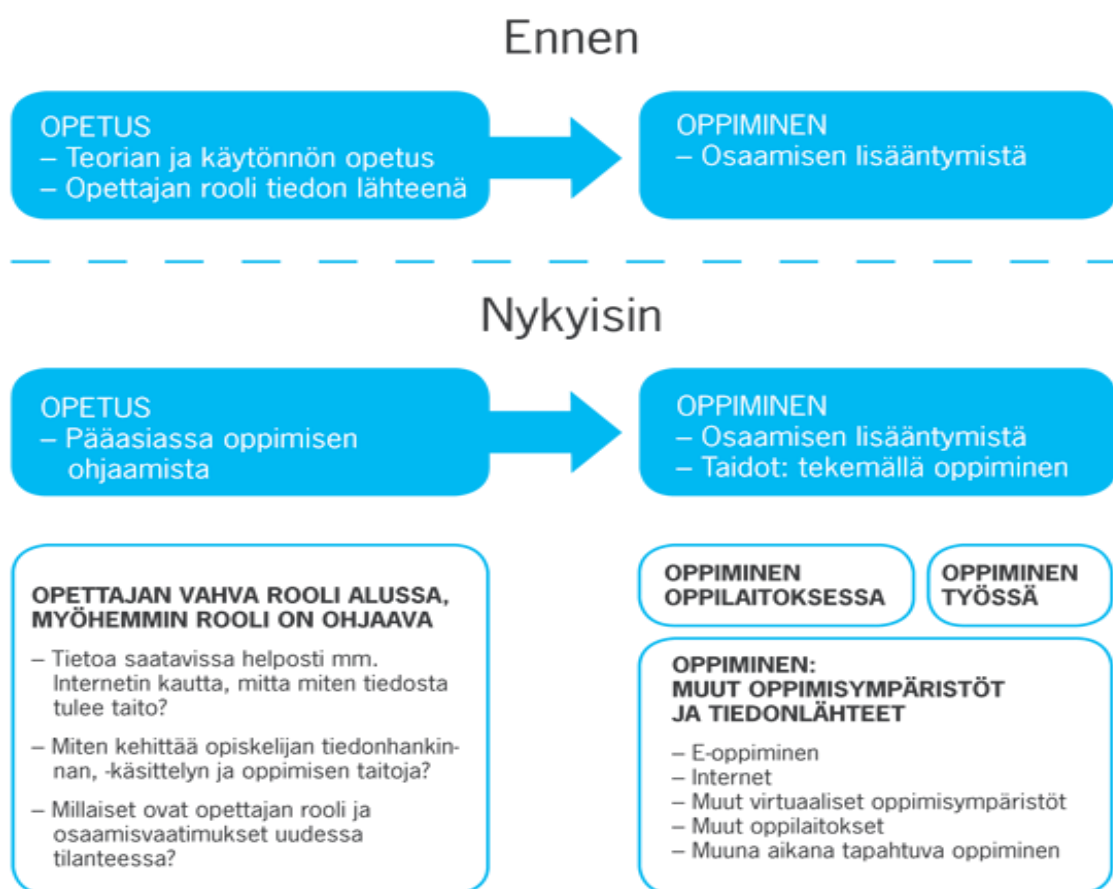
Verkkovuorovaikutusta voi oppia ja opettaa. Verkko-oppimisen onnistuminen on myös yhteydessä vuorovaikutuksen onnistumiseen. Vuorovaikutus tukee parhaiten oppimista silloin, kun se on pohtivaa, kannustavaa ja innostavaa. Opiskelijoiden toimiva keskinäinen vuorovaikutus tuottaa muun muassa yhteenkuuluvuuden tunnetta, motivoituneisuutta, positiivista ryhmäpainetta ja aktiivisuutta. Se mahdollistaa myös oppimisen kohteen tarkastelemista erilaisista näkökulmista. (Marstio 2018.) Verkkovuorovaikutuksen erityispiirteiden ymmärtäminen ja opettaminen saattaa helpottaa sen kehittymistä oikeaan suuntaan opiskelijoiden välillä.

4 VERKOSSA OHJAAMINEN JA OPETTAMINEN

4.1 Uudistuva opettajuus ja verkkopedagogiset taidot

Verkko haastaa oppimisympäristönä opettajat entistä enemmän ohjaajan rooliin. Verkko-opinnoissa opiskelija vastaa itsenäisemmin oppimisestaan, ja opettajan tehtävänä on luoda opiskelijalle toimiva mekanismi oppimisen tueksi. Verkko-ohjauksella luodaan alustaa dialogille ja tuetaan opiskelijan valmiuksia.

Opettajan työnkuva on muuttunut paljon viime vuosikymmenten kuluessa. Etenkin tieto- ja viestintätekniikan (TVT) käyttö opetuksessa on asettanut uusia vaatimuksia. Uusien verkko-oppimisympäristöjen aikakaudella opettaja ei ole enää pelkästään sisällön asiantuntija ja oppimisprosessin ohjaaja, vaan hänen tulee osata toimia tietoverkkojen tekniikassa ja visuaalisessa ympäristössä. Uudenlaisten oppimisympäristöjen rakentaminen sekä oppijoiden ohjaaminen ja tukeminen uuden työvälineen avulla ovat haasteellisia tehtäviä. Opettajan tulee myös tuntea tietokoneen käytön rajoitukset ja mahdollisuudet. (Oulun yliopisto 2019.)

Kuvio 2. Toimintaympäristön, opetuksen ja oppimisen keskeiset muutokset (Salakari 2009)

Verkko-opetuksessa opettajan vaikutuskeinot ovat hyvin erilaiset kuin perinteisemmässä lähiopetuksessa. Opettajan suunnittelema ja erilaisissa muodoissa oleva tieto ohjeet ohjaavat opiskelijaa ja opiskelija toimii näiden tietojen varassa. Verkko-ohjaajana opetus koostuu opiskelijan oppimisen, osaamisen kehittymisen, ja oppimisprosessin edistämisestä, tukemisesta ja seurannasta ohjauksellisin keinoin. Opettajan on tärkeää pohtia, minkälaisen tiedon varassa opiskelija on toimiessaan verkossa. (Koli 2008, 19-21.) Opettajan on myös hyvä muistaa, että omalla esimerkillään hän voi tukea opiskelijoita esimerkiksi ajankäytön hallinnassa, sekä sitä tukevien työkalujen käyttöönnotossa.

Opettajien verkkopedagoginen osaaminen voi vaihdella suuresti. Opettajat muovaavat verkko-opetusta samalla kun kokemusta tulee lisää. Korhosen ja Pantzarin (2004) artikkelissa *Verkko-opetuksen ja vuorovaikutuksen erityispiirteitä tunnistamassa* kuvataan opettajien verkkopedagogisia taitoja seuraavan jaottelun (2-5) mukaisesti:

Kokenut verkkopedagogi (5) omaa yleensä yli 5 vuoden kokemuksen verkko-opetuksesta ja on kehittänyt omaa osaamistaan tutkimustiedon avulla. Hän hallitsee tietotekniikan hyvin, ja toimii mahdollisesti perehdyttäjänä muille. Hän toimii myös käytännönläheisesti kehittäjänä verkko-opintojen osalta.

Hands on- osaaja (4) on soveltanut verkkoa omassa opetuksessaan jo jonkun aikaa, ja on oppinut yrityksen ja erehdyksen kautta. Hän kykenee myös opastamaan uusia käyttäjiä ja on aktiivinen verkko-opintojen kehittämisessä. Hänellä on jo paljon hiljaista tietoperustaa verkko-opetuksesta ja vuorovaikutuksesta verkkoympäristössä.

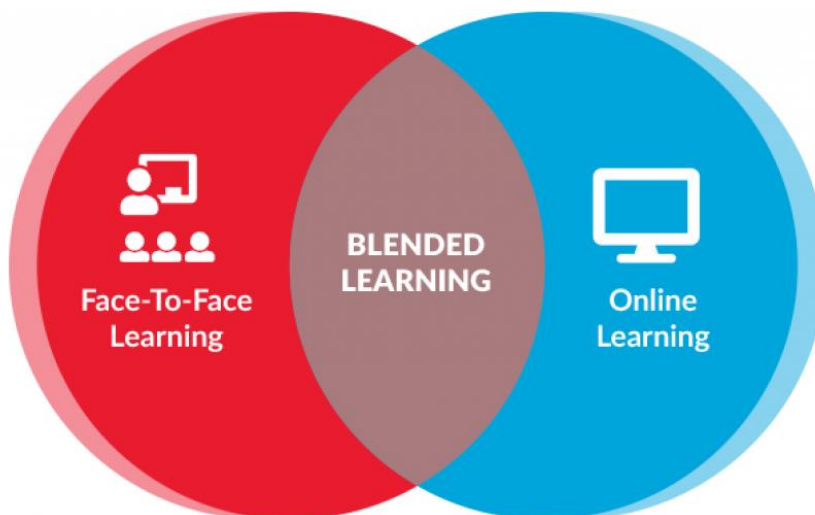
Käytännön kokeilija (3) on saattanut käydä läpi 1-5 verkko-opintojaksoa, mutta kokee olevansa vielä oppimassa ja kehittymässä. Hän näkee verkko-opetuksen yhtenä mahdollisuutena opintojaksojen toteuttamiselle. Omatoiminen tiedonhankkiminen ja tutustuminen aiheeseen on jo käynnistynyt.

Tiedonjanoinen noviisi (2) ei välttämättä omaa vielä kokemusta verkko-opetuksesta, ja hän on enemmänkin vielä kysyjän, kuuntelijan ja ihmettelijän roolissa, joka liittyy yleensä teknologian outouteen. Hän saattaa kokea verkko-opetuksen mystisenä ja vieraana, mutta tuntee paineen ja odotukset lisääntyvälle verkko-opintojen kysynnälle.

Jaottelu edesauttaa hahmottamaan sitä, kuinka erilaisissa lähtökohdissa opettajat voivat olla, kun verkko-opintojen yleistymisen on käynnissä.

4.2 Sulautuva opetus

Sulautuvassa opetuksessa (blended learning) on kyse lähiopetuksen ja tietokoneavusteisen opetuksen yhdistämisestä (Mäenpää 2016, 37). Sulautuva opetus voidaan käsittää myös sekoituksena erilaisia muitakin oppimisen muotoja.

Kuvio 3. Blended learning sulauttaa yhteen verkko-opetuksen, Online learning, ja lähiopetuksen, Face-To-Face Learning. (Odysseyware 2018)

Yksinkertaisimmillaan sulautuva opetus voidaan Charles Grahamin mukaan määrittää “lähiopetuksen ja tietoverkkojen välityksellä toteutetun opetuksen integrointina”. Tavoitteena voi olla mahdollistaminen (uusien opiskelijoiden saavuttaminen), opetuksen uudistaminen (kehittää opetuksen tasoa) ja opetuskäytäntöjen uudistaminen. (Levonen, Joutsenvirta & Parikka 2009, 16-18.)

Opettajan on sulautuvassa oppimisessä kyettävä hallitsemaan yhtäaikaaisesti monta eri roolia. Toisaalta opettaja on ohjaaja, joka toimii opiskelijan tukena oppimissisältöihin liittyvissä haasteissa. Toisaalta opettaja taas on tekninen tuki, kun opiskelijalla on ongelmia digitaalisten välineiden kanssa. Myös opiskelijan ja opettajan välinen kommunikaatio on sulautuvassa oppimisessä tehokkaampaa kuin ennen. Opettajan on kyettävä viestimään ja kommunikoimaan opiskelijoiden kanssa, jotta opiskelijoiden osallistuminen opiskeluun olisi aktiivista ja mielekästä. Näiden kaikkien roolien yhteensovittaminen on haaste opettajalle, mutta toisaalta myös mahdollisuus. (Sirén 2017, 49.)

Myös käänteinen opetus voidaan nähdä sulautuvan opetuksen muotona (Toivanen 2012, 7), sillä siihen usein liitetään Internetin kautta oppilaille välitettävät opetusvideot ja materiaalit. Tyypillisesti käänteistä opetusta toteutetaan siten, että oppilaat katsovat oppitunnin aiheesta tehdyn opetusvideon etukäteen kotonaan muistiinpanoja tehden ja kysymyksiä miettien. (Mäenpää 2016, 39) Verkossa tapahtuva ryhmätapaaminen aiheeseen perehtymisen jälkeen mahdollistaa opitun asian reflektion ja antaa mahdollisuuden keskustella aiheesta eri näkökulmista, joka lisää oppimista.

Käänteisessä oppimisessä onkin kyse opiskelijan kasvamisesta itseohjautuvuuteen ja itsensä kehittämiseen itsearviointia ja vertaisarviointia hyödyntämällä. Vertaisarvioinnissa taas on kyse toisten oppimisen tukemisesta, se auttaa opiskelijaa olemaan kriittinen omia valintojaan kohtaan sekä tarkastelemaan niitä sen myötä, mitä muut pitävät huonona tai hyvänä. (Toivola 2019.)

4.3 Hyvä verkko-ohjaus

Verkko-ohjauksella tarkoitetaan internetin välityksellä tapahtuvaa ohjausta, jossa hyödynnetään tieto- ja viestintä teknologiaa. Verkko-ohjauksessa kommunikaatiovälineinä voidaan käyttää tietokonetta, tabletteja tai älypuhelimia sovelluksineen. Verkko-ohjaus voi toteutua paikasta ja fyysisestä etäisyydestä riippumatta. Se voi olla ajallisesti reaaliaikaista eli synkronista tai viiveellistä eli asynkronista. Verkko-ohjauksessa on mahdollista yhdistellä kuhunkin tilanteeseen sopivimmalla tavalla molemminpuolista vuorovaikutusta ja yksisuuntaista viestintää. (Mäenpää, Peltola & Ylönen 2017, 14)

Vuopala (2014) tuo esille ohjaajan roolin yhteisöllisen oppimisen edistämässä olevan merkittävä paitsi oppimistehtävien laatijana ja oppimistilanteiden suunnittelijana, myös oppimisprosessin aikaisena tukijana, erityisesti yhteisöllisen oppimistilanteen tai verkkokurssin aluksi. Ohjaaja voi tukea ryhmien yhteisöllistä työskentelyä kysymällä keskustelua herättäviä kysymyksiä, vetämällä yhteen verkkokeskusteluita sekä motivoimalla ryhmää työskentelemään yhdessä. Toisinaan opiskelijat kokivat jo ohjaajan läsnäolon verkossa riittävän edistämään ryhmän työskentelyä, koska ohjaajan näkyvyys antaa varmuuden tunteen siitä, että ryhmän työskentely etenee kohti oppimistavoitteita.

Kolin (2008) mukaan oppimisprosessin aikaisella ohjauksella pyritään vaikuttamaan oppimisen edistämiseen ja syventämiseen, oppimisprosessin ja oppimistilanteiden eteenpäin viemiseen, ongelmatilanteiden ratkaisemiseen. Ohjaaja voi toimia kuin palkeena oppimisprosessissa. Hän seuraa keskusteluita, lukee tehtäviä, tekee niistä analyyseja ja palauttaa

ryhmälle sekä yksilöille omat havaintonsa ja arvionsa niistä. Ohjaajan tulisi tehdä omaa pedagogiikkaansa oppilaille näkyväksi kertomalla prosessin eri vaiheissa havaintojaan ja tulkintojaan sekä avaa omaa ohjausprosessiaan oppijoille. (Koli 2008, 121-122.) Opettajan tehtävänä on tarkkailla opiskelijoiden toimintaa, ja pyrkiä estämään turhautumia, tai antaa välineitä näiden selvittämiseen. Turhautuminen voi pahimmillaan estää oppimisen, vaikka opiskelija itse olisikin aktiivinen. (Koli 2008, 138-140.)

Verkko-ohjaukseen valmistautua eri tavoin kuin kasvokkain ohjaukseen. Verkossa ohjaaminen vaatii usein kasvokkaista ohjausta enemmän ennakkovalmistelua, suunnittelemista ja sopimista. Valmistautuminen on erityisen tärkeää silloin, kun opiskelija on ensimmäistä kertaa ohjattavana verkon välityksellä. Onnistuneessa verkko-ohjaustilanteessa on erotettavissa alku, keskikohta ja loppu. Kaikissa näissä vaiheissa luottamuksellista ohjaussuhdetta voi rakentaa ja ohjaustilannetta viedä eteenpäin erilaisilla käytännön toimilla. (Guttorm, Mäenpää, Peltola & Ylönen 2017, 44-47)

Verkko-ohjaus vaatii monien taitojen samanaikaista hallitsemista. Usein se vaatii yhtäaikaista keskustelua, kuuntelemista, kirjoittamista ja lukemista. Tämä voi varsinkin alkuun tuntua sekä ohjaajasta että ohjattavasta haastavalta, mutta verkkovuorovaikutuksessa kehittyä harjoittelemalla. Ohjaustilanteen alussa on hyvä käydä osallistujien kanssa läpi toimintaympäristön perusteet: miten ohjelma toimii, mitä sen välityksellä on mahdollista tehdä ja mitkä työkalut ovat käytössä. Verkkokeskustelussa kumpikaan osapuoli, ohjattava tai ohjaaja, ei välttämättä näe toistensa välittömiä reaktioita sanottuun, mikä voi olla sekä hyvä että huono puoli. Koska monissa verkko-ohjausvälineissä nonverbaaliset viiheet ovat kasvokkaista viestintää rajoittuneempia, on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota yhteisen ymmärryksen varmistamiseen. Verkko-ohjauksessa keskustelukumppanin viestin tulkintaan vaikuttavat viestin sisältö, tauot, viiveet ja hiljaisuus. Vaikeneminen verkossa on toisen poissaoloa, jonka syytä emme välttämättä tiedä. (Guttorm et al. 2017, 47-50)

Verkko-ohjauksen onnistumista voidaan arvioida esimerkiksi erilaisia kriteeristöjä hyödyntäen ja palautteen avulla. Ammattikorkeakoulujen ja verkko-opintojen laadun kehittämiseksi eAMK-hanke (2019) on luonut laatukriteeristön, joka toimii myös verkkototeutusten arviointityökaluna.

Seuraavassa poimintoja kriteereistä:

Verkkototeutuksen osallistujamäärän tulee olla sellainen, että pedagogiset ratkaisut onnistuvat. Aineiston lähteet tulee olla näkyvillä, kuten myös tieto käyttöoikeuksista. Alustojen tulee olla tietoturvallisia, kuten myös muiden käytössä olevien teknologisten ratkaisujen. Opiskelijan tulee voida hyödyntää erilaisia tekstillisiä keinoja, sekä ääntä, kuvaa ja videota opiskelussaan. Opintojakson tarkoitus ja tavoite, aikataulu, arviointikriteerit ja suoritustavat

sekä arvioitu ajankäyttö tulee näkyä selkeästi verkkoalustalla. Ohjauksesta vastaavien henkilöiden yhteystiedot tulee olla selkeästi näkyvillä.

Sisällöltään opintojaksojen verkkoalustat tulee suunnitella yhtenäisiksi. Opintojakson menetelmien tulee olla osaamistavoitteita tukevia, ja työtapojen tulee tukea opiskelijan kehittymistä. Tehtävien suora kytkeytyminen tavoitteisiin on olennaista ja niiden tulee vastata todellisia työelämän tilanteita. Opiskelijan tulee saada ohjausta oppimateriaalien valintaan, jotta ne ohjaavat oppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Ladattavien sovellusten tulee olla maksuttomia ja tietoturvallisia, ja niiden käyttö tulee perustella verkkoalustalla. Ohjeistukset näiden käyttöön tulee olla näkyvissä. Opettajan tietotaito pedagogisen ja teknisen tuen kanavista tulee olla riittävää. Kouluorganisaation kannalta tärkeää on miettiä, minkälaista perussanomaa se haluaa välittää oppilailleen, joka viedään kaikille ja kaikkialle samanlaisena. Yhteisesti sovitut strategiat ja missiot luovat perusteen oppimisympäristölle (Pohjanoksa, Kuokkanen & Raaska 2007). Koulujen verkko-oppimislustoja voidaan verrata yrityksen kotisivustoon, jossa visuaalisuus yhdistettynä käytettävyyteen luo opiskelijalle toimivan ja optimaalisen ympäristön oppimiseen.

Palautetta tulee kerätä viimeistään opintojakson päättyessä, ja opiskelijalla tulee olla mahdollisuus palautteen antamiseen ja kysymysten esittämiseen jo opintojakson aikana. Opintojaksoa tulee kehittää annettujen palautteiden pohjalta. Itsearviointi ja vertaisarviointi ovat olennaisia työkaluja palautteen antamiseen ja keräämiseen.

Erityisryhmät kuten näkö- ja kuulovammaiset tulisi ottaa huomioon, esimerkiksi ruudunlukijalla tai tekstityksillä. (eAMK 2019.)

Helsingin yliopiston opettajien verkkokurssituessa (Palhomaa 2004) korostetaan opettajan roolin voivan olla verkko-opetuksessa varsin moninainen ja usein verkko-opettajalle kasaantuukin monia eri rooleja. Opettaja voi olla esimerkiksi materiaalin tuottaja, uusien menetelmien kokeilija, tekninen tukihenkilö, asiantuntija, ohjaaja, tuutori tai mentori.

Helsingin yliopiston ohjeistuksessa verkko-opetusta suunniteltaessa korostetaan selkeiden ohjeiden laatimista. Puutteelliset ohjeet ympäristön teknisistä vaatimuksista ja siellä toimimisesta vievät turhaa aikaa itse opiskeltavalta asialta. Opettaja ja opiskeltava asia saavat usein myös osakseen turhautumisen, jota tekniset ongelmat aiheuttavat.

Selkeiden aikataulujen laatiminen on tärkeää, usein verkko-opintoja yritetään sovittaa yhteen muiden opintojen, harrastusten, työn ja perheen vaatiman ajan kanssa. Verkko-opinnoille ei yleensä ole niin tarkkaan määriteltyä suoritusajankohtaa kuin päiväopiskelussa opiskelussa. Jo kurssikuvauksessa tulisi korostaa sitä, että verkko-opiskelu on opiskelua,

siinä missä perinteinen luento-opetuskin. Opiskelijoilla saattaa olla käsitys, että verkko-opinnot voidaan suorittaa vaivatta muiden töiden ohella. Todellisuuden ja työmäärän selviäminen voi usein johtaa kurssin keskeyttämiseen.

Opiskelijat tulee myös sitouttaa kurssin suorittamiseen, jota voi edistää esimerkiksi etapeilla, etteivät kaikki työt kasaudu kurssin loppuun. Kynnys kurssin keskeytykseen on suurempi, kun on jo tehnyt jotain kurssin suorituksen eteen. Palautteen antaminen kurssin aikana voi motivoida opiskelijoita parempaan suoritukseen. Yhteisöllisyys puolestaan edistää oppimista ja opettajan tulee edistää yhteisöllisyyden sekä sosiaalisten suhteiden muodostumista kannustamalla heitä auttamaan toisiaan oppimisprosessissa. (Palhoma 2004)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Määrällinen tutkimus verkossa

Määrällinen tutkimusmenetelmä eli kvantitatiivinen menetelmä on tutkimustapa, jossa tietoa tarkastellaan numeerisesti. Tämä tarkoittaa, että tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla. Määrällinen tutkimusmenetelmä vastaa kysymyksiin, kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. Tutkimustieto saadaan numeroina tai ryhmitellään laadullinen aineisto numeeriseen muotoon. Tulokset esitetään numeroina, esimerkiksi tunnuslukuina. Olennainen numerotieto tulkitaan ja selitetään sanallisesti sekä kuvataan millä tavalla eri asiat liittyvät toisiinsa tai eroavat toistensa suhteen. (Vilkkä 2007, 14.) Määrällinen aineisto ja tutkimus ovat Kanasen (2014) mukaan pohjimmiltaan myös laadullisia, sillä lukujen ja prosenttia taakse kätkeytyy aina laadullinen käsite, jota mitataan määrällisenä. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta ei pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä (Heikkilä 2014).

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa luotettavaa tietoa verkkotutkintoon liittyvistä kokemuksista. Kohderyhmän mahdollisen hajanaisuuden kannalta verkkotutkimus on kustannustehokas ja kohderyhmän kannalta saavutettavuus on parempi. Verkkotutkimuksissa jäädään usein vastaajamääriltä 10%:in, mikä voidaan katsoa olevan tilastotieteellisesti aivan liian vähän. Tulosten luotettavuus ja yleistettävyyttä kärsii huomattavasti tästä tosiasiasta. Yksi syy tähän on se, että jos vastaajalla ei ole aikaa avata kyselyä heti, se usein unohtuu, eikä sähköpostiin enää palata. (Kananen 2014, 21-24.) Verkkotutkimuksemme tulokset kuitenkin vastaavat osin fokusryhmähaastattelun tuloksia, jolloin tulosten yleistettävyyttä on parempi suhteessa vastaajamääriin.

5.2 Aineiston hankinta

Toimeksiantajamme Lahden ammattikorkeakoulu kaipasi tietoa, minkälaisia kokemuksia sosionomiksi opiskelusta verkossa ja sosionomin verkkotutkinnosta on. Tutkimuksemme kohteena on sekä kokonaan verkkotutkintoa suorittavat, että monimuotona sosionomiksi opiskelevat. Koska tarkastelun alla olivat myös vallitsevat asenteet, katsoimme molempien ryhmien olevan hyödyksi tutkimukselle. Toteutimme verkkokyselyn verkkotutkintona sosionomiksi opiskeleville ja haastattelimme monimuotototeutuksen sosionomiopiskelijoita.

Päädyimme käyttämään opinnäytetyössämme fokusryhmähaastattelua, koska koimme saavamme sillä parhaiten kerättyä tietoa kohderyhmältämme. Haastattelu antoi mahdollisuuden kerätä monipuolista tietoa kiinnostuksen kohteena olevasta aihepiiristä, ja sen katsottiin tukevan verkkokyselyä. Menetelmä sijoittuu osallistuvan havainnoinnin ja luonnollisen ryhmätilanteen tarkkailun ja strukturoidun yksilöhaastattelun välimaastoon. Koska fokusryhmähaastattelu sisältää ryhmän keskinäisen vuorovaikutuksen, se on yksilöllistä haastattelua lähempänä arkielämää, jossa mielipiteet, asenteet ja tavat muodostuvat. (Tilastokeskus 2019.) Menetelmän avulla pyrimme saamaan toista näkökulmaa verkkokyselyn tulosten rinnalle. Haastattelulle saatiin tutkimuslupa Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveydenalan yksikön johtajalta.

Fokusryhmähaastattelu toteutettiin 18.3.2019 Lahden ammattikorkeakoulun tiloissa sosionomin monimuoto-opiskelijoille. Haastatteluun osallistuminen oli opiskelijoille vapaaehtoista. Haastatteluun osallistui 15 opiskelijaa, joista keskusteluun aktiivisesti osallistui 7 opiskelijaa. Haastattelussa kysyimme opiskelijoilta kokemuksia verkossa toteutettavista opintojaksoista, verkkovuorovaikutuksesta, opiskelijoiden ryhmäytymisestä ja yhteisöllisyydestä, ajatuksia tulevaisuuden sosionomin osaamistarpeista sekä pyysimme palautetta opintojen sisällöstä. Kysyimme fokusryhmältä myös, missä tilanteissa he olisivat valinneet verkkotutkimuksen, jos sellainen olisi ollut tarjolla, tai miksi eivät olisi valinneet.

Suomessa kahdessa korkeakoulussa, Laurea-ammattikorkeakoulussa ja Turun ammattikorkeakoulussa, on tällä hetkellä mahdollista sosionomiksi verkkototeutuksella. Valitsimme verkkokyselyn kohderyhmäksemme Turun ammattikorkeakoulun sosionomin verkkotutkimuksen opiskelijat. Verkkokysely on helppokäyttöinen ja oikein valmisteltuna ja rajattuna myös luotettava tiedonkeruuväline. Verkkokysely tarkoittaa kyselyä, tiedustelua, haastattelua tai yleisemmin surveytä, jossa vastaaja käyttää apuna internetiä, verkkoa, älypuhelinia tai muuta modernia sähköistä välinettä (Laaksonen 2013). Yhteyshenkilömme Turun ammattikorkeakoulussa välitti sähköisesti kyselyn verkkotutkimus-opiskelijoille. Nimetyn yhteyshenkilön välityksellä lähetetty kyselylinkki lisää kyselyn luotettavuutta opiskelijoille, kun se tulee luotetusta lähteestä. Tämä estää myös linkin päätyminen sähköpostin roskapostikansioon. Verkkokyselylle ei haettu tutkimuslupaa, koska siihen vastaaminen on vapaaehtoista ja se tehdään anonymisti verkossa. Verkkokyselyyn vastaaminen katsotaan tutkimusluvaksi.

Verkkokyselyn kysymykset muodostettiin kohderyhmän kokemuspohjaiseen tietoon perustuen. Kyselyn kysymyksen etenevät yleisistä kysymyksistä yksityiskohtaisempiin. Kyselyyn vastaamisen tuli olla nopeahkoa, jottei se karsi liikaa potentiaalisia vastaajia. Kysymyksiä muodostettaessa tulee myös ottaa huomioon, ettei se ole liian johdatteleva eikä

sitä voi ymmärtää väärin. Testasimme kyselyä muutamalla henkilöllä, saadaksemme palautetta sen toimivuudesta ja sisällöstä.

Verkkokyselyssä kysyttiin tutkimuskysymysten mukaisesti opiskelijoilta kokemuksia verkko-tutkintoon liittyvistä kokemuksista, verkkovuorovaikutuksesta ja ryhmäytymisestä. Mieli-pidekysymyksissä vastaajaa pyydetään ottamaan kantaa erilaisiin väitteisiin. Kannanotto tapahtuu valitsemalla asteikolta vastaajan mielipidettä vastaava vaihtoehto. Asteikon ääripäävät ovat *täysin eri mieltä* ja *täysin samaa mieltä*. Asteikon suunta on vasemmalta oikealle, jolloin asteikon eri mieltä-vaihtoehdot alkavat vasemmalta ja oikealla on samaa mieltä oleva osa asteikkoa. (Kananen 2015, 240)

Verkkokyselyn kysymykset olivat väittäminä ja niihin vastaamiseen käytettiin järjestysasteikkona Likertin asteikkoa, jossa vastausvaihtoehdot olivat ”täysin eri mieltä - jokseenkin eri mieltä - jokseenkin samaa mieltä - täysin samaa mieltä” (KvantiMOTV). En osaa sanoa-vaihtoehtoa ei ollut, mutta yhteenkään kysymykseen vastaaminen ei ollut pakollista, vaan kyselyssä pääsi eteenpäin, vaikka jätti vastaamatta johonkin kysymykseen. Rajamattomia avoimia kysymyksiä hyödynnettiin kehittämiskohteita kysyttäessä, ja silloin, kun kysymykseen pyydettiin tarkennusta, jos siihen oli vastattu. Avoimen kysymyksen tarkoitus ei ole välttämättä tuottaa tutkimustietoa, vaan luoda vastaajalle mahdollisuuksia avoimeen palautteeseen tai mielipiteeseen. (Kananen 2015, 242)

5.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyössämme aineisto oli sekä sähköisessä muodossa, että haastattelun pohjalta tehtyinä muistiinpanoina ja tallennettuna kohderyhmähaastatteluna.

Fokusryhmähaastattelun sosionomiopiskelijat opiskelevat monimuotoryhmässä Lahden ammattikorkeakoulussa. Kaikilla haastatteluun osallistuneilla on kokemusta verkko-opiskelusta. Haastattelun osalta on huomioitava, etteivät kaikki paikalla olleet vastanneet kaikkiin kysymyksiin, vaan vastaaminen oli vapaaehtoista ja yksittäisten opiskelijoiden mielipiteitä tai kokemuksia.

Fokusryhmähaastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen aineisto analysoitiin. Fokusryhmähaastattelu ei edellytä mitään tiettyä analyttistä tutkimustapaa, kävimme aineiston läpi useampaan kertaan laadullisen tutkimuksen analyysin menetelmiä hyödyntäen, määrällisen tutkimuksen tueksi. Aineiston kävi läpi kaksi henkilöä, joka vahvasti analyysia. (Mäntyranta & Kaila 2008.) Haastattelun aineisto analysoitiin loogisella päättelyllä sekä tulkintaan perustuvalla sisällön analyysillä, jolloin sekalaisesta tiedosta tuotetaan selkeä ja tiivis tutkittavaa ilmiötä kuvaava kokonaisuus toimeksiantajan käyttöön ja verkkokyselyn

tueksi. Litteroinnilla tarkoitetaan puhemuotoisen nauhoitetun tekstin muuttamista teksti-muotoon (KvaliMOT 2019). Aineistoa koodatessa on käytetty esimerkiksi alleviivausta ja huomiovärejä helpottamaan tekstin analysointia. Koodauksessa etsitään tutkimuskysymysten kannalta olennaisia asioita, ja tällä voidaan saada selkeä käsitys siitä, kuinka paljon tutkimukseen liittyvää aineistoa on käytettävissä. Perinteinen sisältöanalyysi on mekaanista sanaparien tai sanojen etsimistä, sekä niiden määrällistä laskemista. Aineisto sisältää aina ydinviestin, joka täytyy löytää ja tulkita. Tämä tarkoittaa haastateltavien tai kyselyyn vastanneiden todellisen viestin löytämistä. (Kananen 2014, 124-127.)

Verkkokyselyn tulokset analysoitiin Googlen Forms – palvelun avulla, joka tuotti tuloksista automaattisesti diagrammeja. Diagrammeista käy ilmi vastausten jakautuminen määrällisesti ja prosentuaalisesti. Verkkokyselyn vapaamuotoisten vastausten analyysi toteutettiin samalla tavalla sisällön analyysia hyödyntäen, kuin fokusryhmähaastattelussakin.

Määrällisessä analyysissä on tyypillistä, että saatu aineisto kuvataan tilastollisesti ja havainnollistetaan kuvioin. Analyysillä, joka on tilastollinen, pystytään toteamaan tiettyjen ilmiöiden määriä, yleisyyttä ja jakautumista. (Koppa-info 2015.)

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Taustatiedot verkkokyselyssä

Verkkokyselyyn vastasi kahden viikon aikana 18 Turun ammattikorkeakoulun verkkotutkinto-opiskelijaa.

Kyselyn taustatiedoiksi kysyttiin ikää, aiempaa sosiaali- ja terveysalan tutkintoa, opiskelusta työn ohessa, syitä verkko-opintoihin hakeutumiseen sekä sitä, onko vastaaja ollut opintovapaalla verkko-opintojen aikana tai aikooko hakea opintovapaata.

18 vastaajasta 10 henkilöä (55,6%) oli 30-44-vuotiaita, kuusi henkilöä (33,3%) 18-29-vuotiaita ja yli 44-vuotiaita oli 2 vastaajaa (11,1%). Aiempi sosiaali- ja terveydenhuollon tutkinto oli 6 henkilöllä (40%) eli kolmasosalla vastaajista. Neljä (22,2%) henkilöä vastasi työskentelevänsä opintojen ohessa, 5 vastaajaa (27,8%) ei työskennellyt opintojen ohessa, ja loput yhdeksän tekivät osittain työtä opiskelujen lisäksi. Opiskelu työn ohessa oli myös toinen suosituimmista syistä hakeutua verkko-opintoihin. Monivalintakysymykseen 10 vastaajaa (55,6%) oli valinnut sen vaihtoehdon. Ehdottomasti suosituin syy oli kuitenkin aikaan ja paikkaan sitoutumaton opiskelu, jonka vaihtoehdon 14 vastaajista (77,8%) oli valinnut. Opintovapaata opiskeluja varten oli hakenut 2 opiskelijaa, ja 2 vastaajista (11,1%) oli opintovapaalla tällä hetkellä tai aikeissa hakea sitä.

Opiskelijoista 6 henkilöä (40%) koki merkittävimmäksi syyksi hakeutua verkkotutkintoon etäisyydet kouluun. Välimatkojen ollessa pitkät, verkkotutkinto on houkutteleva. Muita syitä verkkotutkinnon houkuttelevuuteen oli 2 henkilön (13,4%) mielestä joustavuus ja 2 henkilön (13,4%) mielestä työn ohessa opiskelu.

6.2 Sosionomiopiskelijoiden kokemuksia verkkototeutuksesta

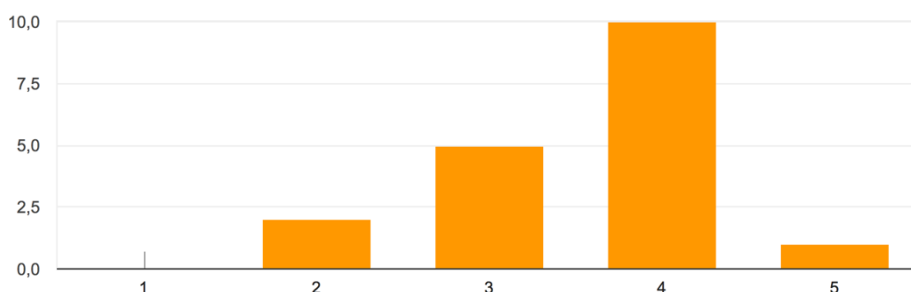
Avoin kysymys verkkotutkinnon parhaista puolista kirvoitti opiskelijoilta paljon mielipiteitä, yhteensä 16 vastausta. Niissä toistuivat joustavuus, aikaan ja paikkaan sitoutumaton opiskelu sekä opiskelun sovittamisen helppous muun elämän ja arjen kanssa. Yksi vastaajista asui ulkomailla ja suoritti opintojaan sieltä verkon välityksellä. Eräs vastaaja tiivistä verkkototeutuksen hyvät puolet seuraavasti: ”Verkko-opiskelu on rahallisesti hyvä vaihtoehto. Perhe-elämän ja työelämän pystyy hoitamaan opintojen ohessa. Lisäksi asun maaseudulla ja on iso asia, etten joudu aina ajamaan opintojen perässä.”

Väittämään “Vuorovaikutus opettajien kanssa on ollut sujuvaa” 10 vastaajaa (55,6%) valitsi asteikosta 1-5 arvon 4, jokseenkin samaa mieltä. Viisi vastaajaa (27,8%) ei ollut samaa eikä eri mieltä. Kaksi vastaajista (11,1%) oli jokseenkin eri mieltä ja yhden (5,6%) mielestä vuorovaikutus opettajien kanssa on erittäin paljon samaa mieltä.

Fokusryhmässä opiskelijoista 15 (100%) oli sitä mieltä, että vuorovaikutus verkossa on erilaista ja siihen liittyy paljon haasteita. Opettajan osaamisen, verkkopedagogiset taidot sekä digiosaamisen nostivat merkittäväksi tekijäksi 4 henkilöä (26,67%) verkko-ohjauksen onnistumisen kannalta.

Vuorovaikutus opettajien kanssa on ollut sujuvaa.

18 vastausta

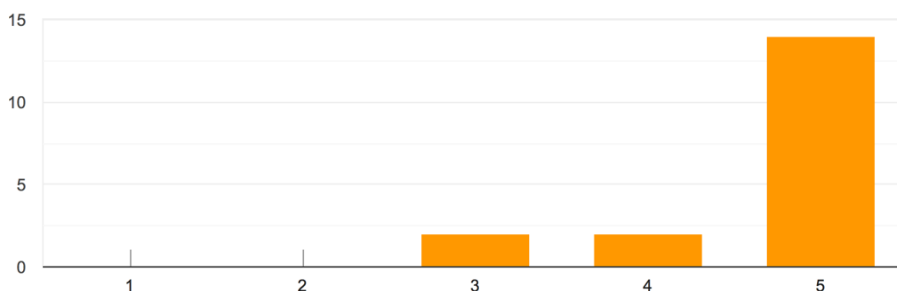

Kuvio 4. Vuorovaikutus opettajien kanssa on ollut sujuvaa.

“Vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa on ollut sujuvaa” väittämästä 14 vastaajaa (77,8%) oli täysin samaa mieltä, 2 vastaajaa (11,1%) jokseenkin samaa mieltä. Kaksi vastaajaa (11,1%) ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa on ollut sujuvaa.

18 vastausta

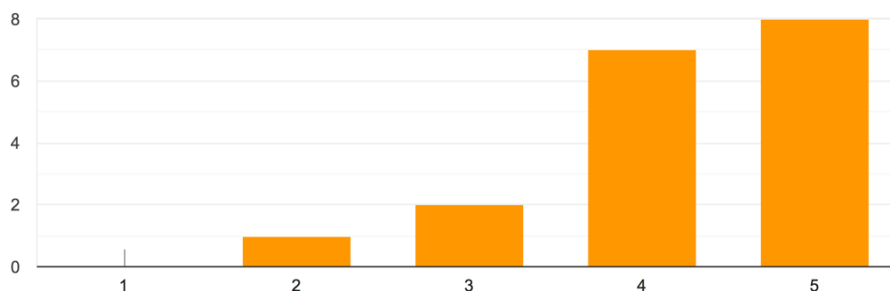

Kuvio 5. Vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa on ollut sujuvaa.

“Yhteydenpito ja vuorovaikutus ryhmätyöskentelyissä on sujunut hyvin” väittämästä 7 vastaajaa (38,9%) oli jokseenkin samaa mieltä ja 8 vastaajaa (44,8%) erittäin paljon samaa mieltä. Kaksi henkilöä (11,1%) ei ollut samaa eikä eri mieltä ja 1 henkilö (5,6%) vastasi olevansa jokseenkin eri mieltä.

Yhteydenpito ja vuorovaikutus ryhmätyöskentelyissä on sujunut hyvin.

18 vastausta

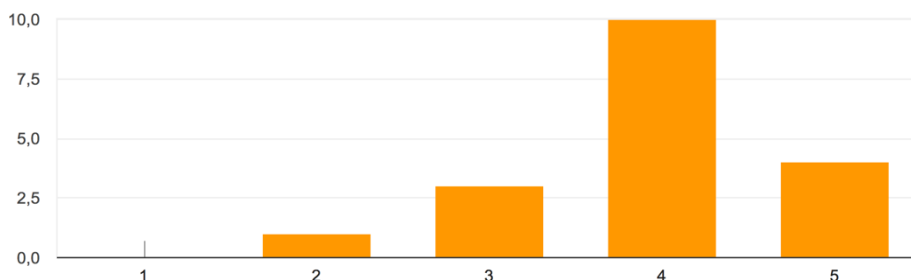
Kuvio 6. Yhteydenpito ja vuorovaikutus ryhmätyöskentelyissä on sujunut hyvin.

Väittämään “Olen saanut opinnoista riittävästi valmiuksia asiakkaiden kohtaamiseen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen” 10 vastaajaa (55,6%) vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä. Neljä henkilöä (22,2%) oli erittäin paljon samaa mieltä ja 1 vastaaja (5,6%) jokseenkin eri mieltä. Kolme vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Kuusi henkilöä (40%) fokusryhmässä kokivat vuorovaikutuksen muuttuvan sen jäsenten vaihtuessa, ja olevan hyvin erilaista tuttuja kuin vieraiden kesken. Toisilleen vieraiden opiskelijoiden kesken koettiin väärinymmärryksen riskin olevan isompi, varsinkin kirjoitetussa muodossa. Tämän vuoksi opiskelijat kertoivat suosivansa Skype-puheluita videoyhteydellä, jolloin riskit väärinymmärrykseen voivat olla heidän mielestään pienempiä. Verkko vuorovaikutuksen toivottiin olevan vastavuoroista ja kunnioittavaa kahden henkilön mielestä, ja kaksi opiskelijaa toivoi opettajilta ohjausta verkkovuorovaikutukseen.

Olen saanut opinnoista riittävästi valmiuksia asiakkaiden kohtaamiseen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen.

18 vastausta

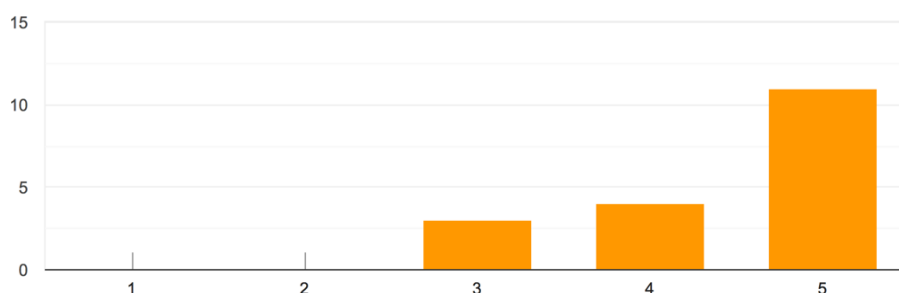

Kuvio 7. Olen saanut opinnoista riittävästi valmiuksia asiakkaiden kohtaamiseen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen.

“Olen ryhmäytynyt muiden verkkoryhmäni opiskelijoiden kanssa ja koen kuuluvani ryhmään” väittämään yli puolet vastaajista, 11 henkilöä (61,1%) vastasi olevansa erittäin paljon samaa mieltä. Neljä vastaajaa (22,2%) oli jokseenkin samaa mieltä ja kolme (16,7%) ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Olen ryhmäytynyt muiden verkkoryhmäni opiskelijoiden kanssa ja koen kuuluvani ryhmään.

18 vastausta

Kuvio 8. Olen ryhmäytynyt muiden verkkoryhmäni opiskelijoiden kanssa ja koen kuuluvani ryhmään.

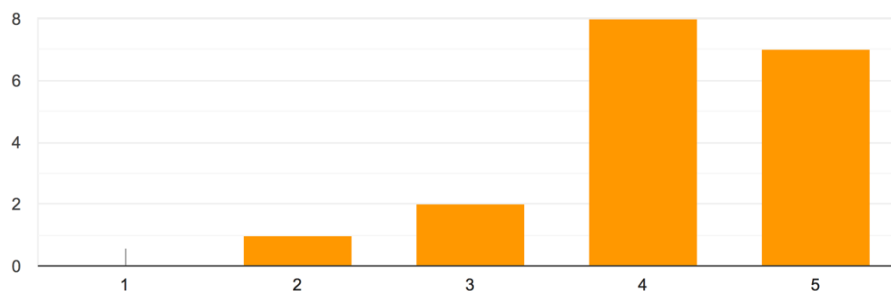
“Opiskelu verkossa on yhteisöllistä ja osallistavaa” väittämän kanssa oltiin pääosin samaa mieltä. Seitsemän vastaajaa (38,9%) oli erittäin paljon samaa mieltä, 8 vastaajaa (44,4%) jokseenkin samaa mieltä. Kaksi (11,1%) ei ollut samaa eikä eri mieltä, 1 vastaaja (5,6%) oli jokseenkin eri mieltä.

Mikäli väittämän kanssa oli eri mieltä, pyydettiin lyhyt perustelu. Siinä vastaaja tuo esille, kuinka osallistavuus riippuu kurssista ja opettajasta. Hänen mukaansa verkkoryhmän osallistaminen on haastavaa ja opettajilla on aiheessa opeteltavaa. Avoimessa kysymyksessä verkko-opiskelun parhaista puolista yksi vastaaja tuo esille tärkeänä opiskelijoiden oman ryhmän vuorovaikutuksen pikaviestintäpalvelussa. ” Meidän opiskelijoiden WAP-ryhmä on ollut suurena apuna monessa tilanteessa. Jos itse meinaa jotain unohtaa, niin aina joku muistuttaa.”

Kysyimme fokusryhmän opiskelijoilta ajatuksia siitä, mikä opiskeluissa kuormittaa ja mikä auttaa jaksamaan. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että jaksamista tukevat yhteisöllisyys muiden opiskelijoiden kanssa ja joustavat aikataulut. Opiskelijoista 4 henkilöä (26,67%) toivoi heille tarjottavan erilaisia mahdollisuuksia omiin haasteisiin ja pulmatilanteisiin, kuten esimerkiksi matalan kynnyksen yhteydenottoväyliä. Opettajien tavoittamattomuus on ollut neljälle opiskelijalle haaste ja aiheuttanut ajoittain viivästyksiä omiin opintoihin.

Opiskelu verkossa on yhteisöllistä ja osallistavaa.

18 vastausta

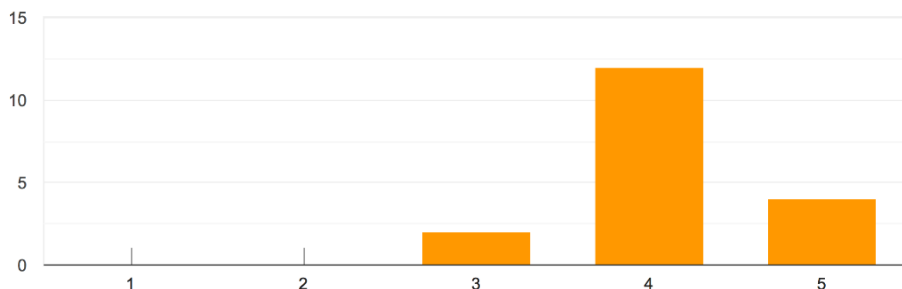

Kuvio 9. Opiskelu verkossa on yhteisöllistä ja osallistavaa.

Väittämään ”Teknologia on toiminut opinnoissani hyvin”, 12 henkilöä (66,7%) vastasi sen toimineen hyvin. Neljä vastaajaa (22,2%) oli erittäin paljon samaa mieltä ja 2 vastaajaa (11,1%) ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Teknologia on toiminut opinnoissani hyvin.

18 vastausta

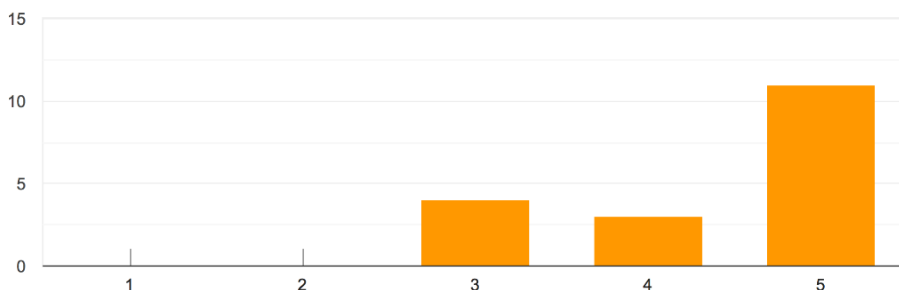

Kuvio 10. Teknologia on toiminut opinnoissani hyvin.

“Teknologinen osaamiseni on kehittynyt opintojen aikana” väittämä keräsi myös positiivisen vastaanoton. 11 vastaajaa (61,1%) oli erittäin paljon samaa mieltä, 3 vastaajaa (16,7%) jokseenkin samaa mieltä. Neljä henkilöä (22,2%) ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Teknologinen osaamiseni on kehittynyt opintojen aikana.

18 vastausta

Kuvio 11. Teknologinen osaamiseni on kehittynyt opintojen aikana.

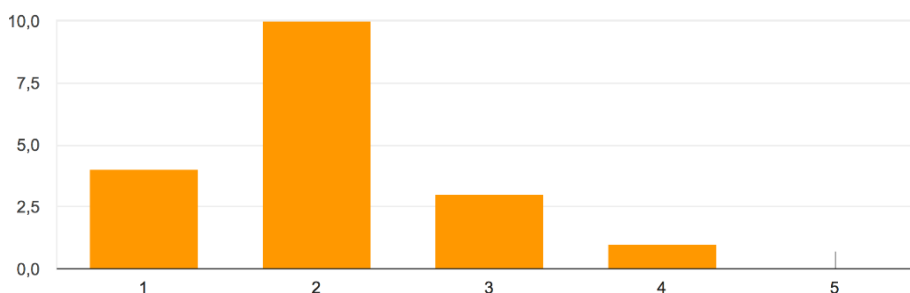
Väittämään “Opiskelu verkossa on ollut haasteellista” tuli perustella vastaus, mikäli oli väittämän kanssa samaa mieltä. Kymmenen vastaajaa (55,6%) oli jokseenkin eri mieltä, neljä (22,2%) täysin eri mieltä. Kolme vastaajaa (16,7%) ei ollut samaa eikä eri mieltä. Yksi vastaaja (5,6%) oli jokseenkin samaa mieltä, että opiskelu verkossa on ollut haasteellista. Hän tuo esille, että informaatio kulkee välillä huonosti verkko-opiskelijoille ja korostaa omaa aloitteellisuutta asioiden selvittämisessä. Myös kokemus opettajien Skypen

käytön taidoista on vaihteleva, joillekin opettajille hän arvelee sen olevan vieras työkalu ja pohtii, onko opettajille tarjottu sen käyttöön riittävästi perehdytystä.

Fokusryhmässä opiskelijat toivat myös esille, kuinka opettajien teknologinen osaaminen vaihtelee suuresti, ja se saattaa vaikeuttaa verkkotapaamisia ja hidastaa etenemistä. Opiskelijat katsoivat eduksi opettajien kouluttamisen verkkotyökalujen käyttöön.

Opiskelu verkossa on ollut haasteellista.

18 vastausta

Kuvio 12. Opiskelu verkossa on ollut haasteellista.

6.3 Verkkotutkinnon kehittämiskohteet

Avoin kysymys ”Miten kehittäisit verkko-opiskelua tai opintojen sisältöä?” keräsi 16 vastaajalta vastauksia. Kurssien aikataulut ja opettajien aikataulujen laatiminen nousivat esille. Eräs vastaaja oli sitä mieltä, että ”opettajien aikataulut ja tuntien tarkempi suunnittelu vaatisi vielä kehittämistä, jottei aikaa kuluisi kaikenlaiseen turhaan ja opiskelijat saisivat parhaan mahdollisen hyödyn irti opiskelusta.”

Palautetta tuli myös kuormituksesta: ”Suurimmat haasteet ovat liittyneet kuormittavuuteen, kun eri kurssien työläimmät työvaiheet ovat ajoittuneet päällekkäin. Eli lukukauden suunnittelu kannattaa hoitaa yhdessä eri kurssien opettajien kesken”. Opettajien tekniseen osaamiseen eivät kaikki olleet tyytyväisiä, kuusi vastaajaa 16:sta avoimeen kysymykseen vastanneista oli sitä mieltä, että opettajat kaipaavat lisää koulutusta teknologian käytössä. ”Opettajille hyvä tekninen briiffaus...taidot vaihtelevat suuresti”, oli erään vastaajan kommentti.

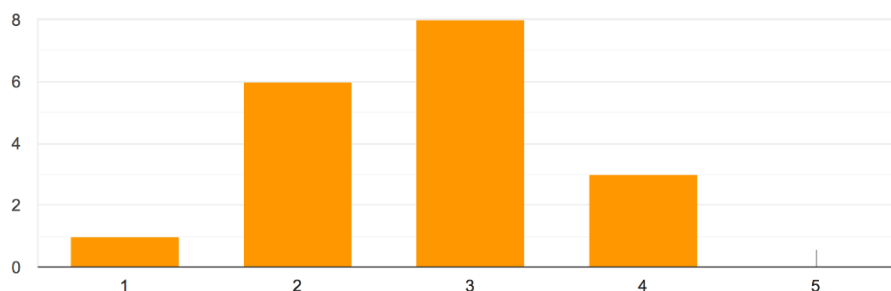
”Opiskelu on ollut hyvin aikataulutettua ja kirjalliset ohjeistukset riittäviä” väittämä keräsi vaihtelevia kantoja. Lähes puolet vastaajista, 8 henkilöä (44,4%), ei ollut samaa eikä eri

mieltä. Jokseenkin samaa mieltä oli 3 vastaajaa (16,7%), jokseenkin eri mieltä 6 vastaajaa (33,3%) ja 1 vastaajista (5,6%) oli täysin eri mieltä.

Fokusryhmän opiskelijoista muutama opiskelija mainitsi korkeakoulun verkkoalustojen olevat liian persoonallisia ja opettajakohtaisia ulkoasultaan, ja näiden yhtenäistäminen ja samanlaisen ulkoasun käyttäminen helpottaisi opiskelijoiden etenemistä ja materiaalien löytämistä.

Opiskelu on ollut hyvin aikataulutettua ja kirjalliset ohjeistukset riittäviä.

18 vastausta

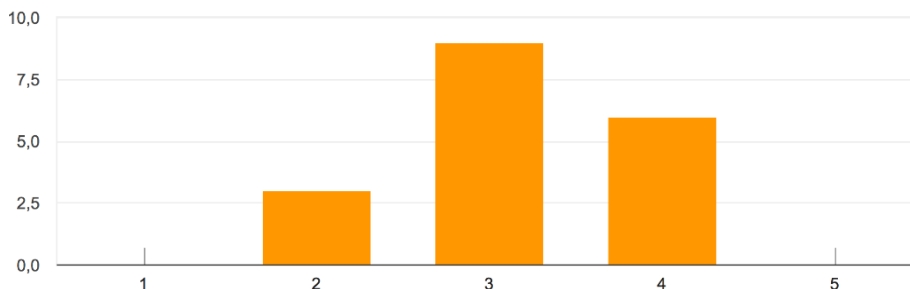
Kuvio 13. Opiskelu on ollut hyvin aikataulutettua ja kirjalliset ohjeistukset riittäviä.

“Opettajien teknologinen osaaminen on ollut riittävää” väittämstä puolet vastaajista, 9 henkilöä (50%), ei ollut samaa eikä eri mieltä. Kuusi vastaajaa (33,3%) oli jokseenkin samaa mieltä ja 3 vastaajaa (16,7%) oli jokseenkin eri mieltä.

Fokusryhmässä 8 henkilöä (53,33%) oli sitä mieltä, että opettajien teknologinen osaaminen ei ole vielä riittävän hyvää, tai se vaatii vielä kehittämistä sekä opettajien kouluttamisen että ohjelmistojen käyttökokemusten kautta.

Opettajien teknologinen osaaminen on ollut riittävää.

18 vastausta

Kuvio 14. Opettajien teknologinen osaaminen on ollut riittävää.

6.4 Voiko sosiaalialaa opiskella verkossa?

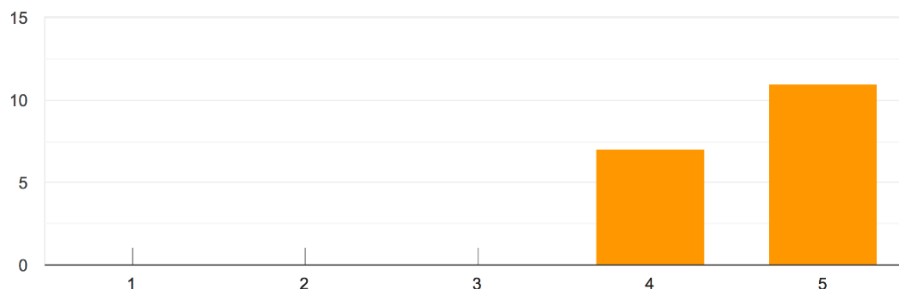
Väittämästä "Sosiaalialaa voi opiskella verkkoympäristössä" kyselyyn vastaajat olivat melko yksimielisiä. 11 vastaajaa (61,1%) oli erittäin paljon samaa mieltä ja seitsemän (38,9%) jokseenkin samaa mieltä.

Fokusryhmässä kaksi henkilöä (13,33%) oli sitä mieltä, että verkkotutkinnossa aito kohtaaminen jää liian vähäiseksi. Kyseessä oli henkilöiden oma kokemus tai arvio verkkotutkinnon sopivuudesta vain tietyntyyppiselle ihmiselle. Vastaajat kokivat henkilökohtaisesti tarvitsevansa kasvokkaista kohtaamista verkkovuorovaikutuksen rinnalle.

Avoimeen kysymykseen verkko-opiskelun parhaista puolista yksi verkkokyselyyn vastanneista nostaa esille onnistuneen verkkovuorovaikutuksen: "Verkko opiskeluympäristönä voi olla myös paljon vuorovaikutteisempi kuin kuviteltaisiin, ja haastaa myös välillä ajattelemaan uusin tavoin. On ollut myös hienoa tutustua sekä jakaa näkemyksiä ja kokemuksia mahtavien ihmisten kanssa Suomen eri kolkista." Toinen vastaaja jatkaa aiheesta, ottaen esille pienryhmissä tapahtuvan työskentelyn tutustuttavan ihmisiä paremmin toisiinsa. "Pienryhmissä työskentely on antoisaa. Näin tutustuu enemmän myös muihin opiskelijoihin, vaikka ei heitä liveinä näekään."

Sosiaalialaa voi opiskella verkkoympäristössä.

18 vastausta

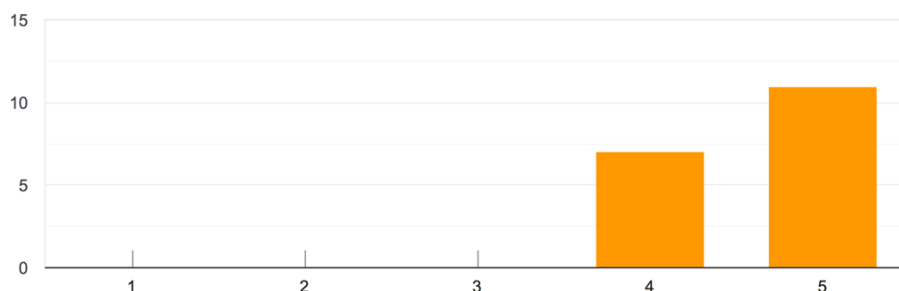

Kuvio 15. Sosiaalialaa voi opiskella verkkoympäristössä.

Väittämään “Sosionomiksi opiskelu verkko-opintoina on minulle hyvä tapa opiskella” vastaajat olivat joko jokseenkin samaa mieltä (38,9%) tai erittäin paljon samaa mieltä (61,1%).

Sosionomiksi opiskelu verkko-opintoina on minulle hyvä tapa opiskella.

18 vastausta

Kuvio 16. Sosionomiksi opiskelu verkko-opintoina on minulle hyvä tapa opiskella.

“Suosittelisin sosionomin verkko-opintoja muille” väittämästä vastaajat olivat samaa mieltä. Vastaus oli yksimielisesti (100%) “kyllä”.

Sanallisia perusteluja vastaukselle tuli kahdeksan kappaletta. Niissä korostettiin itseohjautuvuuden merkitystä opintojen toteutuksen suhteen. Kahdeksan avoimen vastauksen joukosta viisi vastaajaa nostaa esille itseohjautuvuuden. Yksi vastaaja pohtii arjen hallinnan

taitojen merkitystä seuraavalla tavalla: ”Verkko-opinnot ovat haastaneet hyvin paljon varsinkin itseohjautuvuuden ja ajankäytön kannalta, joten kannattaa jo hakiessa miettiä, miten hyvin pystyy pitämään eri elämän osa-alueet tasapainossa.” Osan vastaajista mukaan työnteon mahdollisuus kasvaa verkko-opiskelussa, neljä kahdeksasta avoimesta vastauksessa sisälsi maininnan työntekeksen mahdollisuudesta. Yksi vastaaja tiivisti asian seuraavasti: Verkko-opinnot sopivat hyvin työssäkäyville, mutta opinnot eivät ole mitenkään suppeammat kuin lähiopetuksessa opiskelevilla, joten itsenäistä työtä ja ryhmätöitä on paljon.

Itsenäistä ja ryhmätöitä on paljon, joten vastaajat toivat esille, kuinka aikataulutuksen laatiminen ja sen noudattaminen on erittäin tärkeää. Eräs vastaaja arveli, että mikäli tietää tarvitsevänsä opinnoissa paljon ohjausta, lienee perinteinen lähiopetus parempi vaihtoehto.

Fokusryhmästä 2 opiskelijaa vastasi, ettei verkkotutkinto sopisi heille, koska kaipaavat ai-toja kohtaamisia oppimisensa tueksi. He kuitenkin totesivat, että tämä on heidän mielestään hyvin yksilöllistä, ja toisissa olosuhteissa (kuten etäisyys kouluun) hekin voisivat har-kita verkkotutkintoa.

Suosittelisin sosionomin verkko-opintoja muille.

18 vastausta

Kuvio 17. Suosittelisin sosionomin verkko-opintoja muille.

7 POHDINTA

Opinnäytetyössä halusimme lähteä haastamaan yleistä mielipidettä siitä, ettei sosiaalialaa voi opiskella verkossa. Olemme molemmat työskennelleet sosiaalialalla noin kymmenen vuotta ja keskustelun kääntyessä sosiaalialan opiskeluun täysin verkossa, on moni kollega sekä sidosryhmien edustaja tuonut esille, ettei alan opiskelua voi täysin verkossa toteuttaa. Kuitenkin tutkintoa tällä hetkellä suorittavista, verkkokyselyymme vastanneista Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoista kaikki suosittelisivat verkkotutkintoa.

Sosiaalialan opiskelu verkossa saattaa herättää monissa epäileviä mielipiteitä. Suurimpana kysymyksenä on keskusteluissa noussut esiin, miten sosiaalialaa voi opiskella yksin ja ilman läsnäolevaa ryhmää, jonka kanssa reflektoida ja pureskella opittua sekä harjaannuttaa vuorovaikutustaitoja. Myös ajatus siitä, että ihmisten parissa tehtävää työtä on myös opiskeltava ihmisten kanssa kasvokkain, tuli vahvasti esille ihmisten mielipiteissä aiheesta keskusteltaessa.

Verkko-opiskelu on aiheena hyvin ajankohtainen, ja toimeksianto Lahden ammattikorkeakoululta herätti kiinnostuksemme verkko-oppimiseen. Verkossa opiskelu tarjoaa mahdollisuuden jatkuvaan oppimiseen ja itsensä kehittämiseen myös työn ohella ja syrjäseuduilla. Koulupaikan saaminen kauempaa ei välttämättä enää tarkoitaakaan muuttoa uudelle paikkakunnalle, vaan opiskelija voi säilyttää olemassa olevat verkostonsa ja kehittää niitä entistään.

Viimeisen vuosikymmenen aikana sosiaalialan tutkintomäärät ovat kasvaneet tasaisesti. Opiskelijamäärät ovat nousseet noin 1 500 opiskelijalla vuodesta 2010 lähtien. Kehitys on seurausta työelämän tarpeesta, ennaltaehkäisevien palveluiden lisääntymisestä ja väestön ikääntymisestä. (Arene 2017, 6.) Tutkimuksemme tarkoituksena ei ollut ottaa kantaa opetuksen sisällöllisiin asioihin, vaan selvittää opiskelijoiden kokemuksia verkossa opiskelusta yleisellä tasolla. Vuonna 2018 Turun ammattikorkeakoulun sosionomin verkkotutkintoon oli 1062 hakijaa, ja aloituspaikkoja 20. Vuonna 2019 aloituspaikkoja on saman verran (Turun ammattikorkeakoulu 2019). Verkko-opintojen tarjolle tuleminen saattaa osaltaan kiihdyttää hakijoiden määrää tulevaisuudessa.

Puhuttaessa verkko-opetuksesta, käänteisestä oppimisesta ja opettamisesta, saattaa mieleen tulla ajatus siitä, lopettavatko opettajat opettamisen? Vastaus on yksiselitteisesti ei. Opetusta muovataan vain opiskelijalähtöisemmäksi ja opiskelijoiden itseohjautuvuutta kehitetään viemällä vastuuta oppimisesta yhä enemmän heille itselleen. Opettajat tarjoavat edelleen opiskelijoille mahdollisuuden oppimiseen ja siihen tarvittavat välineet. Toisaalta

opetuksen tuoman osaamisen vieminen käytäntöön, teorian soveltaminen ja sisäistäminen on aina opiskelijan omissa käsissä.

Opiskelun muuttuessa yhteistoiminnalliseksi, vertaistuki toisilta opiskelijoilta voi vapauttaa opettajilta aikaa heille, jotka tarvitsevat enemmän tukea opiskelussaan. Itsearviointi ja vertaisarviointi verkko-oppimisen rinnalla tukevat opiskelijan oman oppimisen kriittistä tarkastelua. Nämä elementit opetuksessa voivat lisätä opiskelijan vastuunkantokykyä, itsetunte-
musta ja itseluottamusta sekä lisätä oma-aloitteisuutta. Käänteisen opetuksen malli tukee myös itseohjautuvuuden kehittymistä, jota kyselyymme vastanneet opiskelijat kertoivat toistuvasti tarvitsevansa.

Yhteisöllisen toiminnan merkitys ja sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys oppimisessa on korostunut oppimisympäristöjen suunnittelussa. Tulevaisuuden sosionomin työtehtävät monimutkaistuvat entisestään, ja silloin jaetulla yhteisöllisellä osaamisella on entistä isompi merkitys. (Häkkinen 2019.) Verkkotutkinnossa opiskelijoiden yhteisöllisyyden muodostuminen saattaa olla haastavaa toteuttaa, ja opettajien rooli sen kehittymisessä saattaa olla ratkaisevan tärkeää.

Verkkovuorovaikutuksen kehittyminen omaksi tieteenlajikseen on tieteellisestä näkökulmasta uusi asia, ja siihen liittyvää spesifiä tutkimustietoa löytyy yllättävän vähän. Instituutionaalisen verkkovuorovaikutuksen osalta vielä vähemmän. Tarjolla oleva tutkimustieto painottuu usein vain tiettyyn kontekstiin. Tämä asetti haasteita teoreettisen taustan etsimiseen ja kokoamiseen. Tarjolla oleva tieto on hajanaista ja osittain vaikeasti löydettävissä. Painettua kirjallisuutta löytyi vielä vähemmän kuin verkkomateriaalia.

Tutkimuskysymyksemme *Voiko sosiaalialaa opiskella verkossa?* muodostui yleistä mielipiteestä ja epäilevistä kommentteista, joita sosiaalialan verkkotutkinto herättää. Toimeksiantajan toiveesta selvitimme, kuinka Turun ammattikorkeakoulussa on onnistuttu verkkotutkinnon toteuttamisessa, sekä kehityskohteita siihen liittyen. Kyselyn perusteella vastaus on selvä, verkkotutkinto tarjoaa opiskelijoiden mielestä riittävästi eväitä kehittymään sosiaalialan ammattilaiseksi. Kysyttäessä kokemuksia verkkotutkinnon toteuttamisesta, kokemukset olivat pääosin hyviä, vaikka kehittämistä vielä tarvitaan. Uskomme myös opettajien valmiuksien kasvavan palautteiden, kokemuksen ja koulutuksen myötä. Turun ammattikorkeakoulussa on kerätty palautetta opintojaksoista ja opiskelijoiden viesti on se, että myös opettajat ovat innokkaita kehittämään verkossa oppimista ja opetusta. Opiskelijoilta kerättävä palaute on erittäin tärkeää, ja auttaa viemään verkko-opetusta oikeaan suuntaan. Palautteen kerääminen opiskelun eri vaiheissa, sekä avoimen palautteen antaminen missä tahansa vaiheessa opiskelua tai yksittäistä opintojaksoa, tulee mahdollistaa matalalla kynnyksellä.

Muihin tutkimuskysymyksiimme *Sosionomiopiskelijoiden kokemukset verkkototeutuksesta* sekä *Verkkotutkinnon kehittämiskohteet?* saimme hyviä vastauksia Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoilta. Useissa vastauksissa toistui verkko-opiskelun joustavuus sekä se, miten opintojen aikataulutus onnistuu helpommin, kun opiskelu ei ole aikaan ja paikkaan sidottua. Suomen ollessa väkilukuun suhteutettuna maantieteellisesti iso maa, tarjoaa verkossa opiskelu myös entistä suuremmalle joukolle mahdollisuuden opiskella ilman asuinpaikan vaihdosta tai opintojen perässä matkustamista. Toisaalta vastaajat tuovat vahvasti esille itseohjautuvuuden tarpeen, eli opintoja suorittaessa on kyettävä itse aikatauluttamaan omaa tekemistään ja kyettävä kantamaan siitä vastuu.

Opiskelijat ovat myös kokeneet kuuluvansa ryhmään ja opiskelun verkossa olevan yhteisöllistä ja osallistavaa. Opettaja on osallistamisessa erityisesti alkuvaiheessa isossa roolissa ja huolehtiminen siitä, että opiskelijat saavat mahdollisuuden olla osana ryhmää sekä saavat äänensä kuuluviin, on tärkeää. Opiskelijoiden oma ryhmä pikaviestipalvelussa ja siellä kommunikointi nostettiin myös tärkeäksi sekä yhteisöllisyyden että opintojen suorittamisen, esimerkiksi tehtävien aikataulujen muistuttamisen suhteen. Yhteisöllisyys syntyy myös verkon välityksellä, sen toteutumismuoto vain on hieman erilainen.

Kehittämiskohteina opiskelijat näkivät opintojen kuormittavuuden sekä puutteet opettajien teknologiaosaamisessa. Koska kokonaan verkossa toteutettava tutkinto on vielä alkutekijöissään, molempiin seikkoihin voidaan reagoida ja niissä kehittyminen palautteen myötä on mahdollista. Kuormittavuutta voidaan säädellä ajoittamalla eri kurssien työläimpiä työvaiheita eri ajankohtiin, jotta tehtäviä ei tarvitse urakoida samanaikaisesti. Toki myös opiskelijoiden oma aikataulutus ja vastuunottaminen omasta opiskelusta on tärkeää. Verkossa työskentelyn ja opetuslustojen tullessa entistä tutummiksi myös opettajille, helpottuu heidän työnsä ja voidaan keskittyä entistä enemmän sisällön laatuun. Mikäli verkossa toimiminen on haastavaa, voi se heijastua myös opetukseen epävarmuutena ja energia kuluu turhaan teknisten pulmien ratkaisuun.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli muuttaa negatiivisia asenteita, ja lisätä tietoutta verkko-opiskelusta. Mielestämme pääsimme tavoitteeseen hyvin, pystymme nyt perustelemaan verkko-opintojen etuja sekä itsellemme että ulkopuolisille. Vaikka verkossa opiskeleminen on hyvin erilaista kuin perinteinen opiskelu, se ei tee siitä yhtään huonompaa ja tavoitteiden saavuttaminen on opiskelijan itsensä vastuulla.

Opinnäytetyömme kautta meille tarjottiin myös mahdollisuus olla opiskelijoina osana sosionomin verkkotutkinnon kehittämistyötä, sekä tuoda opiskelijoiden näkökulmia ja kokemuksia näkyväksi. Korkeakoulujen lisääntyvässä kilpailussa kohderyhmän eli opiskelijoiden kuuleminen on tärkeä osa kehitystä.

Opinnäytetyötämme on tehty pääosin verkon välityksellä hyödyntäen eri työkaluja (Skype, online-tiedostot, sähköposti, WhatsApp jne.), koska asumme eri paikkakunnilla. Opinnäytetyön prosessi on antanut myös meille käsitystä siitä, kuinka opiskellaan yhdessä mutta etäällä, ja siitä kuinka teknologia mahdollistaa kaiken tämän luoden rajattomat mahdollisuudet yhdessä tekemiseen etäisyyksistä huolimatta. Teknologia on toiminut opinnäytetyöprosessimme aikana hyvin ja ilman edellä mainittuja työkaluja emme olisi voineet toteuttaa yhteistyötä samassa määrin.

Opinnäytetyön prosessi oli kestoltaan noin puoli vuotta. Vuoden 2018 lopussa alkanut tiedon kerääminen jatkui pitkään ja helmikuussa saimme hiljalleen muodostettua aiheesta paremman kokonaiskuvan. Verkkokysely ja fokusryhmähaastattelu toteutettiin maaliskuussa ja varsinainen kirjoitusprosessi alkoi samoihin aikoihin. Tiedonkeruu jatkui koko kevään ajan, koska tarjolla olevaa spesifiä tutkimustietoa tuntui olevan niukasti. Tietopohjan rajaamisessa oli hieman haasteita, koska verkko-oppimiseen liittyy monia asioita. Kysely ja haastattelu onnistuivat hyvin, molempiin saimme hyvin vastauksia. Erityisesti Turun ammattikorkeakoulun verkkototeutuksen sosionomiopiskelijoiden kokemukset ja mielipiteet olivat erittäin tärkeitä ja he vastasivat kyselyyn innokkaasti ja asioita monipuolisesti pohtien.

Opinnäytetyömme rajaus muuttui useasti työskentelyn aikana, ja alkuperäinen suunnitelma muokkaantui matkan varrella. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen olemme jättäneet tutkimuksesta pois fokusryhmältä kerätyt palautteet sosionomin tutkinnon sisällöstä ja opetussuunnitelman kehittämisestä. Palautteet kuitenkin ohjattiin tammikuussa vuonna 2020 alkavan sosionomien verkkotutkinnon kehittämistiimille työelämän kumppaneiden seminaaripäivillä ja tiimi oli tyytyväinen opiskelijoilta keräämiimme mielipiteisiin ja kehitysehdotuksiin.

Verkko-opiskelun lisääntyessä myös sosionomin osaamisen tulee muokkautua samalla. Sosionomin kompetensseissa esimerkiksi asiakastyön osaamisen osuudessa nousee esille ohjauksen tekeminen erilaisissa sähköisissä toimintaympäristöissä ja asiakkaiden ohjaus e-Palvelujen käytössä (Innokylä 2016). Tämä tulee todennäköisesti tulevaisuudessa vahvistumaan entisestään, koska isompi osa työstä on mahdollista tehdä verkossa. Mikäli asiakkaat ovat jo verkossa, tulee myös palveluiden olla siellä tarjolla. Kasvattamalla osaamista verkossa toimimisesta jo opintojen aikana, ovat tulevat sosiaalialan ammattilaiset valmiita työskentelemään erilaisilla verkkoalustoilla.

Tutkimuksemme validiteetti voidaan katsoa hyväksi, koska kohderyhmänä toimivat verkkotutkintoa suorittavat opiskelijat. Tutkimuksen yleistettävyyttä ja tuloksia tuettiin Lahden ammattikorkeakoulun monimuoto-opiskelijoiden haastattelulla. Kyselyn välitti opiskelijoille

yhteyshenkilö Turun ammattikorkeakoulusta, tarkkaa verkko-opiskelijamäärää ja vastausprosenttia ei pystytty laskemaan. Tutkimuksen tuloksissa ilmeni samankaltaisuutta, vaikka kyseessä ei ollutkaan samanlaista tutkintoa suorittavat opiskelijat. Kun tutkimuksen konteksti on verkossa, voidaan katsoa hyväksi menetelmäksi myös tutkia aihetta verkkoympäristössä digitaalisin menetelmin. Tutkimuksen tulokset myös vastaavat valittua teoriaa, ja ne voivat tarkentaa saatavilla olevaa tietoa verkko-opiskelusta. Opinnäytetyömme rajoitusten muuttuessa prosessin aikana, verkkokyselyssä esitettyjen väittämien tarkentamista ja tarkempaa rajaamista olisi ollut syytä harkita. Kyselyssä esitettyjen väittämien voidaan kuitenkin katsoa vastaavan tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen toistettavuus toisi hyvin todennäköisesti erilaisia tuloksia, kun kyseessä on kehittyvä ja uudehko tutkimuksen kohde. Sosionomin verkkotutkinnon vakiinnuttaessa paikkaansa myöhemmin, voitaisiin vastausten myös katsoa tuottavan reliabiliteettin kannalta pysyvämpiä ja luotettavia tilastollisia tuloksia.

Kyselyn ja tutkimuksen luonteen huomioon ottaen, voidaan opiskelijoiden vastauksien todenperäisyyttä pitää luotettavana, koska sitä hyödynnetään verkkotutkinnon kehittämiseen. Kyselyyn lisättyjen avointen vastausten mahdollisuus antoi vastaajille mahdollisuuden myös vapaaseen palautteeseen ja omien vastausten tarkentamiseen.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta kysely olisi voitu toistaa myös toisessa ammattikorkeakoulussa opiskeleville, vertailun ja tulkitsemisen kannalta tämä olisi lisännyt tulosten yleistettävyyttä. Sosionomin verkkotutkinnosta ei ole vielä tutkimukselliselta kannalta riittävästi valmistuneita sosionomeja, ja heidät saattaisi olla haastavaa tavoittaa. Tulevaisuudessa samankaltainen kysely olisi hyvä toteuttaa opinnäytetyönä myös Lahden ammattikorkeakoulun sosionomin verkkotutkinto-opiskelijoille. Kyselyn avulla voitaisiin saada arvokasta tietoa tutkinnon kehittämiseen toiminnan ollessa vasta alkutekijöissä.

LÄHTEET

Arene. 2019. OKM julkaisi korkeakouluvision toimenpideohjelmat. [viitattu 6.5.2019]

Saatavissa: <http://www.arene.fi/ajankohtaista/okm-julkisti-korkeakouluvision-toimenpideohjelmat/>

Arene. 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. [viitattu 26.5.2019].

Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitkaRaportti_fin.pdf?t=1526901428

eAMK. 2019. CampusOnline. Verkkototeutusten laatukriteerit. [viitattu 4.5.2019]

Saatavissa: <https://www.eamk.fi/fi/campusonline/laatukriteerit/>

Helasvuo M., Johansson M. & Tanskanen S., 2014. Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen. Vantaa: Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 1402.

Heikkilä T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. [viitattu 24.5.2019]. Saatavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Häkkinen, P. 2019. Tievie. Jyväskylän yliopisto. Yhteisöllisen oppimisen teoriasta perusteita verkko-oppimisen käytäntöön. [viitattu 23.5.2019]. Saatavissa: http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_7/yhteisollinen_oppiminen.htm

Innokylä 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulun kompetenssit. [viitattu 23.5.2019]. Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>

Joutsenvirta T., Kukkonen A., 2009. Sulautuva opetus – uusi tapa opiskella ja opettaa. Gaudeamus University Press, Tampere.

Kananen, J. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kemppaala, M., Palosaari-Aubry, P., Pietikäinen, V. 2013. Uuslukutaitojen merkitys ja tiedonhankintataitojen kehittäminen digitaalisessa yhteiskunnassa. Oulun yliopisto.

Kasvatustieteellinen tiedekunta. Oppimisen ja koulutusteknologian yksikkö. [viitattu 25.4.2019]. Saatavissa: <https://kyvyt.fi/view/artefact.php?artefact=162710&view=12231>

Koli, H. 2008. Verkko-ohjauksen käsikirja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

KvaliMOT. 2019. Menetelmäopetus. [viitattu 23.5.2019]. Saatavissa: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html

Laaksonen S., Matikainen J. & Tikka M. 2013. Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Lahden ammattikorkeakoulu. 2019. Tietoa meistä. [viitattu 25.4.2019]. Saatavissa: <https://www.lamk.fi/fi/info/tietoa-meista>

Levonen, J. Joutsenvirta, T. Parikka, R. 2009. Blended Learning: katsaus sulautuvaan opetukseen. Gaudeamus Helsinki University Press.

Mäenpää, M. 2016. Yksilöllisen oppimisen malli biologian oppimisessa ja opetuksessa - Tapaustutkimus eteläpohjalaisesta yläkoulusta ja lukiosta. Biologian aineenopettajan Pro gradu – tutkielma. Biologian laitos. Oulun yliopisto. [viitattu 25.4.2019] Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201606032211.pdf>

Mykkänen, M. 2013. Miksi verkkoa tutkitaan? Osa 1/2. [viitattu 22.4.2019] Saatavissa: <https://markusmykkanen.wordpress.com/2013/06/17/miksi-verkkoa-tutkitaan-osa-12/>

Odysseyware. 2018. 7 Ways to Implement a Blended Learning Model. [viitattu 22.5.2019] Saatavissa: <https://www.odysseyware.com/blog/7-ways-implement-blended-learning-model>

Opetushallitus. 2017. Sosiaalialan osaamistarpeiden ennakointi: Tulevaisuuden hyvinvointityössä tarvitaan verkosto-osaajia ja kohtaamisen huippuammattilaisia. [viitattu 4.5.2019] Saatavissa: https://www.oph.fi/ajankohtaista/tiedotteet/101/0/sosiaalialan_osaamistarpeiden_ennakointi_tulevaisuuden_hyvinvointityossa_tarvitaan_verkosto-osaajia_ja_kohtaamisen_huippuammattilaisia

Oulun yliopisto. Opettajan opas. [viitattu 4.5.2019] Saatavissa: https://www.oulu.fi/koulutuspalvelut/julkaisut_ja_materiaalit/verkkomateriaaleja/opettajan_opas/tvtn_opetus-kaytto.htm

Palhomaa, S. 2004. Opettajan rooli verkko-oppimisessa. VERTTI - Opettajan verkkokurssituki. Helsingin yliopisto. [viitattu 4.5.2019] Saatavissa: <https://www.cs.helsinki.fi/group/vertti/vertti/verope2.shtml>

Pohjanoksa I., Kuokkanen E. & Raaska T. 2007. Viesti verkossa. Digitaalisen viestinnän käsikirja. Juva: WS Bookwell.

Pönkä, H. 2016. Verkko-ohjauksen vuorovaikutussuhteet ja työkalut. [viitattu 25.5.2019] Saatavissa: <https://harto.wordpress.com/2016/03/22/verkko-vuorovaikutus-ja-ohjausesitys/>

Salakari, H. 2009. Mikä on muuttunut? Toiminta ja oppiminen – Koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä. Helsinki: Eduskills Consulting.

Sirén, M. 2017. Sulautuva oppiminen. Kirjallisuuskatsaus opettajan ja opiskelijan uusista rooleista. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta Aikuiskasvatustieteen Pro Gradu -tutkielma. [viitattu 1.4.2019] Saatavissa:

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/144025/MikkoSir%E9n.pdf?sequence=1>

Sosnet. 2019. Yliopistoverkosto. Opetuksen tueksi. Sulautuva opetus. [viitattu 26.5.2019]. Saatavissa: <https://www.sosnet.fi/Suomeksi/Soppi/Oppimisen-tueksi/Opetuksen-tueksi>

Studentum. 2019. Sosionomi AMK (päivätoteutus). [viitattu 21.5.2019] Saatavissa: <https://www.studentum.fi/koulutukset/lahden-ammattikorkeakoulu/sosionomi-amk-paivatoteutus-980484>

TieVie. 2019. Valtakunnallinen tieto- ja viestintäteknikan opetus. [viitattu 6.5.2019] http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_5/verkko-oppimisen_taidot.htm

Toivola, M. 2019. Käänteinen oppiminen. [viitattu 26.5.2019]. Saatavissa: http://www.flip-pedlearning.fi/p/kaanteinen-oppiminen_12.html

Toivanen, A. 2012. Yksilöllisen oppimisen malli Martinlaakson lukion matematiikan opetuksessa. Pro gradu-tutkielma, Matematiikan ja tilastotieteenlaitos, Helsingin yliopisto. [viitattu 21.5.2019] Saatavissa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37927/gradu_Toivanen.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Valenti, C. 2018. Digitaalinen viestintä: uhka vai itsestäänselvyys? JYUnity. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 11.3.2019] Saatavissa: <https://jyunity.fi/ajattelijat/digitaalinen-viestinta-uhka-vai-itsestaanselvyys/>

Varhelahti, M., Mikkilä-Erdmann, M. 2018. UAS-journal. Digipedagogiikka työelämän tarpeita vastaamaan. [viitattu 20.5.2019] Saatavissa: <https://uasjournal.fi/3-2018/digipedagogiikka-tyoelaman-tarpeet/>

Viherä, M-L. 2000. Kansalaisfoorumi. Digitaalisen arjen viestintä. Miksi, millä ja miten? [viitattu 8.3.2019] Saatavissa: https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/yhteiskunta/aiemmat_artikkelit/digitaalisen_arjen_viestinta

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. [viitattu 3.3.2019] Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/handle/10024/98723>

Vuopala, E. 2014. Onnistuneen yhteisöllisen verkko-oppimisen edellytykset – näkökulmina yliopisto-opiskelijoiden kokemukset ja verkkovuorovaikutus. Yliopistopedagogiikka 1/2014. [viitattu 10.5.2019] Saatavissa: <https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2014/05/12/onnistuneen-yhteisollisen-verkko-oppimisen-edellytykset-nakokulmina-yliopisto-opiskelijoiden-kokemukset-ja-verkkovuorovaikutus/>